

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra asijských studií

BAKALÁŘSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

Hraniční spory ČLR s Indií

The Sino-Indian border dispute

OLOMOUC 2009

Hana Nováková

Vedoucí práce: Mgr. Ondřej Kučera

Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

Akademický rok: 2006/2007

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Katedra: Katedra asijských studií
Příjmení, jméno: Nováková, Hana
Osobní číslo studenta: F05820
Studijní obor: čínská a ukrajinská filologie

Zadané téma¹:

Hraniční spory ČLR s Indií

Název práce v angličtině²:

The Sino-Indian border dispute

Rozsah práce³: 40 stran A4

¹ Předpokládaný název práce, česky nebo v jazyce, v němž bude práce napsaná. Vyplňuje se tiskacím písmem. Případné drobné změny na titulní straně práce při jejím odevzdání (včetně psaní velkých a malých písmen či jiných typografických atypičností) budou ve STAGu opraveny dodatečně. Při zásadní změně názvu tématu musí posluchač podat nové zadání BDP se všemi náležitostmi.

² Anglický překlad předpokládaného názvu práce .

³ Viz Prováděcí norma Studijního a zkušebního řádu UP v Olomouci na FF UP, článek 8 bod 5.

Zásady pro vypracování:

Cílem této bakalářské práce je popsat hraniční spory mezi Čínskou lidovou republikou a Indií. Tyto země vedou, nebo vedly, spory o území Aksai Činu (Kašmír), indického státu Sikkim, Arunáčalpradéše a McMahonovu linii. Důraz bude kladen na stav hraničních sporů v současnosti a na jejich historické pozadí. Při práci bude využita dostupná česká, ale hlavně zahraniční literatura (historie sporů o území) a také internet (současný stav). Součástí práce budou mapy, schémata a fotografie v barevné příloze.

Seznam odborné literatury⁴:

Sen, S. P. The Sino-Indian Border Question: A Historical Review. Calcutta: Institute of Historical Studies, 1971. 203 s.

Hoffmann, Steven A. India and the China Crisis. Berkley: University of California Press, 1990. 324 s. 0-520-06537-9

Ławacz, Małgorzata a Wizimirska, Barbara. Rywalizacja indyjsko-chińska i jej wpływ na sytuację politiczną v Azji. Warszawa: Polski Instytut Spraw Miedzynarodowych, 1987. 120 s.

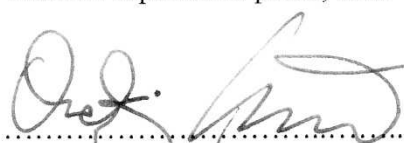
Neville, Maxwell. India's China War. London: Cape, 1971. 475 s.

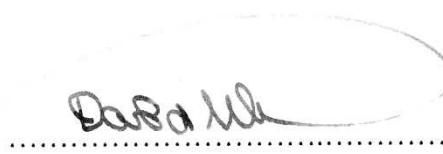
Lamb, Alastair. The China-India: the origins of the disputed boundaries. London: Oxford University Press, 1964. 192 s.

Termín zadání práce: 30. 5. 2007

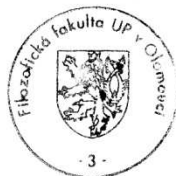
Termín odevzdání práce⁵:

Vedoucí diplomové práce, titul: Mgr. Ondřej Kučera

.....
podpis vedoucího práce

.....
podpis vedoucího katedry

.....
datum

.....
podpis děkana

⁴ Uvádějí se pouze stěžejní prameny (asi 5 titulů).

⁵ Termín je zpravidla dán Harmonogramem FF na příslušný akademický rok. Součástí práce je desetirádková anotace vevázaná za stránkou s autorským prohlášením. Anotace obsahuje: cíle práce, způsob naplňování cílů, klíčová slova a resumé výsledků. U práce se předpokládají bibliografické údaje zpracované podle platné normy (nejlépe ISO). Práce se odevzdává na katedrách ve dvou tištěných verzích a na CD.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a uvedla veškeré použité
prameny a literaturu.

Olomouc, 30. 6. 2009

.....

Anotace

Tato práce se zabývá hraničními spory mezi Čínou a Indií a jejich vyvrcholením v hraničním konfliktu v roce 1962. Na začátku je zaměřena na historické pozadí vzniku sporu o hranice, popisuje geografické poměry sporných území a historické nároky Číny a Indie na sporná území. Dále se zabývá samotným válečným konfliktem a jeho následky. Věnuje se také příčinám čínské agrese a vlivu konfliktu na současné vztahy Číny a Indie. V závěru práce určuje konflikt podle teorií politické geografie.

Postupovala jsem analyticko-syntetickou metodu, tj. po shromáždění, přečtení a překladu dostupné literatury jsem provedla jejich vyhodnocení a zpracování. Většina zdrojů byla v anglickém jazyce a půjčena ze zahraničních knihoven.

Klíčová slova: Indie – Čína – hranice – hraniční spory – hraniční konflikt – Arunáčalpradéš – Aksai Čin – McMahonova linie – Johnsonova linie – Tibet

Ediční poznámka

V práci se vyskytují hlavně názvy čínského a indického místopisu. Pro přepis čínských jmen a pojmů jsem zvolila pinyin, oficiální transkripci Čínské lidové republiky. Tam, kde byl v citovaném textu použit český přepis místo pinyinu, jsem jej změnila na pinyin. Nepoužila jsem znakový ani hindský přepis. Indická jména jsou většinou přejata buď ve formě, která se objevuje v citovaném textu, nebo ve formě, která se běžně používá v češtině (např. Aksai Čin, Arunáčalpradéš).

Na tomto místě bych chtěla poděkovat vedoucímu mé bakalářské práce, Mgr. Ondřeji Kučerovi, a také mému otci Ing. Vladimíru Novákovi, za jejich pomoc a cenné rady.

Obsah

1. Úvod	9
2. Materiály a metody	10
3. Historické pozadí vzniku sporu o hranice	11
3.1. Popis zeměpisných poměrů sporných území	11
3.1.1. Západní sektor	11
3.1.1.1. Aksai Čin	12
3.1.1.2. Další sporná území západního sektoru	13
3.1.2. Východní sektor	13
3.1.2.1. Arunáčalpraděš	13
3.1.2.2. Další sporná území východního sektoru	14
3.1.3. Střední sektor	15
3.2. Historické nároky Indie a Číny na sporná území	16
3.2.1. Tibet	16
3.2.2. Aksai Čin – Johnsonova linie	17
3.2.3. Arunáčalpraděš – McMahonova linie	18
3.2.4. Čínské mapy	19
4. Hraniční spory před rokem 1962	21
5. Hraniční konflikt	28
5.1. Zahájení válečných operací	28
5.2. Průběh konfliktu, územní zisky a ztráty	32
5.3. Konec válečných operací	34
6. Následky konfliktu	35
6.1. Ztráty na životech	35
6.2. Čínsko-indické a zahraniční vztahy	35
7. Příčiny čínské agrese	38
7.1. Tibet	39
7.2. Vnitropolitická situace	39
7.3. Zahraniční problémy	40
8. Vliv hraničních sporů na současné vztahy Indie a Číny	42
9. Závěr	46
10. Summary	47
11. Seznam literatury	48
12. Seznam příloh	51

1. ÚVOD

A mistr Sun pravil

Válka je největší věcí státu

Je místem života a smrti

Je cestou k přežití či zkáze

A tak je třeba ji zkoumat

Hraniční spory mezi ČLR a Indickou republikou se datují už od samotného vzniku obou republik. Je to dáno tím, že nejasnosti ve vymezení státních hranic existovaly již mezi jejich právními předchůdci. Čína a Indie utrpěly imperialistickou a kolonialistickou agresi, útlak a vykořisťování. Po získání nezávislosti a osvobození se ve čtyřicátých letech 20. století měly jedna druhou podporovat a učit se od sebe. Čínsko-indické vztahy se však vydaly opačnou cestou.

Konflikt z roku 1962 byl vyvrcholením těchto sporů. Svým krátkým trváním by se ve srovnání s nedávno skončenou druhou světovou válkou a relativně nevelkými ztrátami na životech mohl zdát poměrně nepatrným. V běžně dostupných českých materiálech o něm nenajdeme mnoho zmínek. Avšak zdánlivě malý konflikt mohl vést v případě svého pokračování k ohrožení světového míru. Konflikt se odehrál v době vrcholící studené války, kdy každý vojenský střet, zejména mezi velkými státy mohl potenciálně přerůst v konfrontaci obou bloků bipolárně rozděleného světa, po zuby vyzbrojeného jadernými zbraněmi. Mohl se tak stát záminkou k rozpoutání války zcela odlišného řádu. Válečné operace byly zahájeny právě v době vrcholící karibské krize, a proto se musíme pokusit pochopit možné souvislosti.

Cílem této práce je popis původu těchto hraničních sporů, vzniku válečného konfliktu v roce 1962, jeho průběhu a jeho vlivu na vztahy mezi ČLR a Indií v současnosti. Dalším cílem práce je určení druhu hraničních sporů a následného konfliktu podle teorie politické geografie.

2. MATERIÁLY A METODY

O problematice hraničních sporů ČLR a Indie se u nás píše ve srovnání se zahraničím velice málo. Ve světě bylo publikováno poměrně hodně publikací a článků. Nejvděčnějším zdrojem pro vyhledávání knih a odborných či prostě běžných článků byl internet, a to nejen v případě článků, ale zejména systém meziknihovní výpůjčky Knihovny Univerzity Palackého, prostřednictvím které jsem získala řadu knih z univerzitních knihoven celého světa. Většina zdrojů, které se mi podařilo najít, byla publikována v anglickém jazyce. Důležitou součástí procesu zpracování materiálů byl proto i jejich překlad.

Pro zpracování práce jsem použila analyticko-syntetickou metodu. Po shromáždění, přečtení a překladu literatury jsem provedla jejich vyhodnocení a zpracování v souvislostech vhodných pro potřeby mé práce.

V prvních kapitolách týkajících se místopisu sporných oblastí a historického pozadí sporů jsem nejvíce využila polskou publikaci MAŁGORZATA ŁAWACZ, BARBARA WIZIMIRSKA. *Rywalizacja indyjsko-chińska i jej wpływ na sytuację polityczną w Azji*, Warszawa: Polski instytut spraw międzynarodowych, 1987. Pro popis sporných území jsem využila také informace z internetových encyklopedií, nejčastěji to byla Wikipedia.

V části věnované průběhu sporů a následného válečného konfliktu jsem čerpala hlavně z knihy CHIH H. LU. *The Sino-Indian Border Dispute*, Connecticut: Greenwood Press, 1986. Také jsem zde využila chronologii čínsko-indických vztahů z internetového zdroje <http://www.rediff.com/news/chtime.htm>.

Pro kapitoly týkající se pozadí konfliktu a jeho vlivu na vztahy Číny a Indie byla nejpřínosnější kniha B. R. DEEPAK. *India & China 1904-2004: A Century of Peace and Conflict*. New Delhi: Nice Printing Press, 2005 a dále také internetové články.

Zařazení čínsko-indického konfliktu z roku 1962 z hlediska teorií politické geografie v závěru práce jsem provedla podle vysokoškolských skript VLADIMÍR BAAR, PETR RUMPEL, PETR ŠINDLER. *Politická geografie*, Ostrava: Ostravská Univerzita, 1996 a podle přednášek z předmětu Politická geografie Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého v Olomouci.

3. HISTORICKÉ POZADÍ VZNIKU SPORU O HRANICE

3.1. Popis zeměpisných poměrů sporných území

A mistr Sun pravil

krajiny jsou podle tvaru

nepřístupné

rozvětvené

sevřené

srázné

rozlehlé

Spor mezi ČLR a Indií je veden o 3 sektory. Jde především o sektor západní, východní a dále o střední sektor.

3.1.1. Západní sektor

Do západního sektoru spadá náhorní plošina Aksai Čin – území někdejší části Ladakhu v Kašmíru. Dnes je to čínské území hraničící s Ladakhem, Tibetem a Xinjiangem. Čína zde zbudovala stomřlovou dálnici spojující čínský Tibet s čínskou provincií Xinjiang. Čínská státní dálnice 219, spojující Tibet a Xinjiang, nevede přes žádné velké město v Aksai Činu, nachází se zde jen pár vojenských pozic a zastávek pro kamiony, jako jsou Tianshuihai (4850 m) nebo Dahongliutian (4200 m). Kvůli této cestě je oblast pro Čínu strategicky důležitá. (http://en.wikipedia.org/wiki/Aksai_Chin, 19. 6. 2009)

3.1.1.1. Aksai Čin

Aksai Čin se nachází v nadmořské výšce dosahující až 5 000 metrů. Pokrývá oblast 33 tisíc km² sporného území (Ławacz, Wizimirska, 1987: 22). Území tvoří rozlehlá solná poušť. V oblasti se nachází jezero Aksai Čin a řeka Aksai Čin. Region je téměř neobydlený, nemá žádné stálé obyvatelstvo. Kvůli pohoří Himálaje a dalšímu horstvu, které blokují přístup indických monzunových dešťů, se do oblasti dostává jen málo srážek. Oblast se nachází v severozápadním regionu Tibetské plošiny přímo pod západním pohořím Kunlun. Geograficky patří k Tibetské plošině, je považován za „Soda Plain“.

V ČLR je tato oblast vedena jako součást okresu Kargilik v Kašgarské prefektuře Autonomní oblasti Xinjiang. Indií je nárokována jako součást jejího státu Jammu a Kašmíru. Linie oddělující část Kašmíru spravovanou Indií od Aksai Činu je známá jako LAC, tj. Line of Actual Control, čili Linie faktické kontroly. (http://en.wikipedia.org/wiki/Aksai_Chin, 19. 6. 2009)

Číňané argumentují, že nároky Indie jsou neoprávněné, protože oblast Aksai Čin byla údajně vždy pod kontrolou čínské vlády (s výjimkou malého regionu Parigas) a představovala tradiční oblast pastvin ujugurských a kyrgyzských pastevců, kteří bydlí v Ujugurské autonomní oblasti Xinjiang. Poukazovali na to, že názvy mnoha obcí i samotný význam názvu Aksai Čin (tj. Poušť bílých kamenů) jsou ujugurského původu. Zdůrazňovali také velký komunikační význam Aksai Činu pro ČLR (v roce 1950 tudy procházely oddíly osvobozené armády do Tibetu a v letech 1956–1957 byla historická cesta modernizována). Na podporu svého stanoviska Číňané uváděli i slova premiéra Nehrua, které pronesl v parlamentu 10. září 1959. V projevu hovořil o tom, že v období britské nadvlády nad Indií toto teritorium nebylo obydlené a ani tam nebyla umístěna žádná vojenská stanoviště. (Ławacz, Wizimirska, 1987: 25)

3.1.1.2. Další sporná území západního sektoru

Předmětem sporu v západním sektoru byla také další část hranice mezi čínským Xinjiangem, Tibetem a Ladakhem. Hraniční linie na indických mapách se zde protíná s čínským teritoriem o rozloze cca jeden tisíc km². Větší část této oblasti se nachází pod jurisdikcí okresu Hotien v Ujgurské autonomní oblasti, menší část pod jurisdikcí Rudong-Dzong. V Tibetské autonomní oblasti jsou tyto oblasti, táhnoucí se od průsmyku Karakoram přes průsmyk Kongka, většinou neobydlené. Zahrnují také povodí řek Chip Chap a Galwan a okolí jezer Pangong a Spanggur. Jediným obydleným místem v této oblasti je osada nebo město Parigas. (Ławacz, Wizimirská, 1987: 25)

3.1.2. Východní sektor

Východní sektor tvoří himálajský region Assam, který vláda nezávislé Indie nazývá NEFA (tj. North East Frontier Agency) a který se v roce 1986 stal indickým státem Arunáčalpradéš. Zde se také nachází známá McMahonova linie.

3.1.2.1. Arunáčalpradéš

Arunáčalpradéš je nejvýchodnějším státem Indie. Má rozlohu 83 743 km². Na jihu sousedí s indickým státem Assam a na jihovýchodě s dalším indickým státem Nagaland. Na východě hraničí se státem Myanmar (dříve Barma), na západě s Bhútánem a na severu s čínskou Autonomní oblastí Tibet. Jeho hlavním městem je Itanagar. Ačkoliv je Arunáčalpradéš spravován jako jeden ze států Indie, pevninská ČLR a Čínská republika na Taiwanu si jeho část nárokují jako Jižní Tibet.

Arunáčalpradéš je také, nejspíš kvůli své pozici nejvýchodnějšího státu Indie, znám jako „země vycházejícího slunce“ („*pradéš*“ znamená stát/oblast).

Velkou část Arunáčalpradéše tvoří pohoří Himálaje. Části Lohitu, Changlangu a Tirapu jsou pokryty Patkaiskými svahy. Nejvyššími body této části Himálaje jsou vrcholy Kangto, Nyegi Kangsang, Gorichen a Východní Gorichen. Horské hřebeny Himálaje oddělují Arunáčalpraděš od Číny.

Přes území Arunáčalpradéše vede známá silnice Ledo, která vede do Barmy. Tato trasa byla pro Čínu za druhé světové války velmi důležitá.

V Arunáčalpraděši žije 1 091 tisíc obyvatel. Většina obyvatel je tibeto-barmského původu. Šestnáct procent populace tvoří imigranti, třicet tisíc obyvatel z celkového počtu tvoří utečenci z Bangladéše a Chakmy a přistěhovalci z jiných částí Indie, zvláště z Assamu a Nagalandu. Mluví se zde asamštinou, bengálštinou, hindštinou a mnoha dalšími kmenovými jazyky. (http://en.wikipedia.org/wiki/Arunachal_Pradesh, 19. 6. 2009)

3.1.2.2. Další sporná území východního sektoru

Sporná je také část hranice na východ od Bhútánu. Hraniční linie byla na indických mapách přesunuta na sever a zahrnovala do Indie i území o rozloze cca 90 tisíc km², které dříve patřilo Číně. Nacházejí se v něm regiony Monyul (se správním střediskem Tawang), Loyul, Dolní Tsayul a Walong. Čína navíc obviňovala Indii ze zabránění několika obcí ležících na sever od hraniční linie ve východním sektoru, jmenovitě: Khinzemane, Longju a Tamadem a regionu Che Dong (Kalung, Jungputiu, Chekuopu, Chejao, Keningnai, Jihtingpu, Tang, Niangpa). (Ławacz, Wizimirská, 1987: 26)

3.1.3. Střední sektor

Střední sektor se nachází mezi indickými státy Punjab, Himachal Praděš, Uttar Praděš a čínskou Autonomní oblastí Tibet.

Sporná je také část hranice od jihovýchodního okraje západního sektoru až po místo styku hranic Číny, Indie a Nepálu. Hraniční linie na indických mapách se tu dosti přesně kryje s označením tohoto sektoru na čínských mapách. Do indického území je zde zahrnuta celá řada oblastí, které podle čínského názoru vždy patřily Číně. Jsou to okolí sídel Chuva, Chujia. Sang, Tsungsha, Pulling-Sumdo, Wuye, Sangoha, Laphal a průsmyk Shipki. (Ławacz, Wizimirska, 1987: 26)

3.2. Historické nároky Číny a Indie na sporná území

3.2.1. Tibet

Prvním důležitějším střetem zájmů mezi Indií a Čínou se stala otázka Tibetu. Ten patřil po staletí mezi státy v tributární závislosti na Říši středu. Tento systém neměl potřebu stanovit přesné státní hranice mezi zeměmi až do 19. století, kdy si v Asii začaly budovat svá impéria koloniální mocnosti. Teprve tehdy vznikla potřeba stanovit přesné hranice Říše středu, která byla v té době spravovaná mandžuskou dynastií Qing.

Mandžuoové byli Tibetanům blízcí mj. tím, že vyznávali stejnou formu buddhismu. Zřídili ve Lhase úřad dvou místodržících, tzv. ambanů, a vojenskou posádku, která se několikrát pokusila mírnit krvavé spory mezi jednotlivými tibetskými kláštery, také mezi Tibetany a jejich sousedy. Administrativní propojení Lhasy se středem mandžuské říše fungovalo až do pádu říše Qing v roce 1911. (BAKEŠOVÁ, 2003: 20)

V roce 1911, po vítězství buržoazně-demokratické revoluce v Číně, kdy centrální vláda prakticky přestala existovat, se Tibet vymknul čínské politické kontrole. Vzniklé vakuum částečně vyplnila Velká Británie, která získala v Tibetu některá privilegia, ale výrazně nezpochybňovala svrchovanost Číny nad Tibetem. Političtí představitelé Tibetu přesto činili nátlak na právní potvrzení této nové situace. Za tím účelem se v tibetské Simle v roce 1913 uskutečnila konference, zorganizovaná z britské iniciativy, které se zúčastnili představitelé Tibetu i Číny. Účast Tibetu na této konferenci byla interpretována jako uznání statutu autonomie Tibetu Velkou Británií a Čínou. V Simle byl přijat návrh vyslance Velké Británie – McMahona ve věci vedení hranice mezi Tibetem a indickým císařstvím. Dohoda však nebyla později potvrzena vládami Velké Británie a Číny.

Do konce 40. let 20. století měla moc čínské vlády nad Tibetem čistě nominální charakter a Tibet byl fakticky nezávislým autonomním státem. Plnil roli nárazníku mezi Ruskem (později SSSR), Velkou Británií a Čínou. Koncem tohoto období se zpochybňování tibetského statutu Čínou ukázalo jako problém v indicko-čínských vztazích. Tibet totiž udržoval úzké politické, náboženské i ekonomické kontakty s Indií.

Indický národní kongres, jenž se v roce 1947 ujal nástupnictví po britské nadvládě v Indii, hledal cestu ke sjednocení země v hranicích kontrolovaných dříve britskou armádou. Po Angličanech přejatá speciální privilegia v Tibetu by dovolila Indii zachovat tradiční ochranu od severu, jakou Tibet představoval spolu s ostatními himálajskými státy – Nepálem, Bhútánem, Sikkimem. Obranný význam těchto oblastí narůstal kvůli narůstajícímu konfliktu s Pákistánem. Vláda premiéra Nehrua předpokládala, že svobodná Indie bude sledovat stejné hranice jako za časů nadvlády Velké Británie.

Když ale v srpnu 1947 úřady Indie a Pákistánu přejímaly suverénní vládu po britské koruně, severní hranice impéria nebyla v terénu pevně vytyčena. Navíc mapy a dokumenty v mnoha úsecích nesplňovaly přísné normy, jak měla probíhat hraniční linie. Bylo to především na nedostupných místech, v terénech složitých ke kontrole. (Ławacz, Wizimirska, 1987: 12)

3.2.2. Aksai Čin – Johnsonova linie

Západní část čínsko-indických hranic vznikla v roce 1834 při dobytí Ladakhu Sikhy. V roce 1842 Sikhové, ovládající v té době Severní Indii (včetně států Jammu a Kašmír), podepsali se sousedními státy dohodu, která zajišťovala nedotknutelnost hranic jejich státu.

Když Britové v roce 1846 Sikhy porazili, získali nad Ladakhem suverenitu a kontaktovali čínské úřady, aby s nimi vyjednávaly o společné hranici. Na dvou okrajích, na jezeru Pangong a v průsmyku Karakoram, byla hranice vymezena dobře. Oblast Aksai Čin mezi nimi ale zůstávala nedefinovaná.

V roce 1865 dospěli britský zeměměřič W. H. Johnson s kašmírským Maharádžou, v jehož službách byl Johnson zaměstnán, k dohodě o tzv. Johnsonově linii, která Aksai Čin umísťovala do Kašmíru. Čína toto uspořádání odmítla, britská vláda k němu měla také výhrady, a tak bylo rozhodnuto podniknout kroky k dosažení dohody v této záležitosti. Avšak v roce 1892, ještě před dosažením dohody, Čína vztyčila ukazatele svých hranic v průsmyku Karakoram, na staré trase karavan mezi Xinjiangem a Ladakhem, které si nárokovala i Britská Indie. Po celé 19. století soupeřila Velká Británie s expandujícím ruským carstvím o vliv v Centrální Asii. Velká Británie se rozhodla předat Aksai Čin pod čínskou správu. Území

mělo sloužit jako nárazník proti ruské invazi. Nově vzniklá hranice byla známa jako MacCartney-MacDonaldova linie. Brity ovládaná Indie i Čína začaly o Aksai Činu hovořit jako o čínském území.

V roce 1911 Xinhaiská revoluce vyvolala posun sil v Číně a od roku 1918 (se začátkem ruské bolševické revoluce) již Britové neviděli v dalším čínském vlastnictví území výhody. V britských mapách byla hranice překreslena na původní Johnsonovu linii. Navzdory tomuto novému vymezení však hranice zůstala nevytyčená a bez posádky. Podle britského žurnalisty Nevilla Maxwella použili v tomto regionu Britové nejméně jedenáct různých hraničních linií podle toho, jak se v souvislosti s politickou situací měnily požadavky.

V roce 1947 získala Indie nezávislost a Johnsonova linie se stala oficiální západní hranicí svobodné Indie. Dne 1. července 1954 indický předseda vlády Jawaharlal Nehru definitivně určil indické stanovisko. Prohlásil, že Aksai Čin byl po staletí součástí indického Ladakhu a že hranice definovaná Johnsonovou linií je nezpochybnitelná.

(http://en.wikipedia.org/wiki/1962_Sino-Indian_War, 19. 6. 2009)

3.2.3. Arunáčalpraděš – McMahanova linie

McMahonova linie formuje indickou severovýchodní hranici s Čínou. Byla vyjednána na konferenci v Simle (říjen 1913 – červenec 1914), jíž se zúčastnili Sir Henry McMahon, představitel britské vlády, Louchen Shatra, tehdejší předseda tibetské vlády a Ivan Chen, čínský zplnomocněnec. Simelskou dohodou uzavřenou v roce 1914 bylo odsouhlaseno, že by Tibet měl být rozdělen na dvě části – Vnější a Vnitřní, kdy by byl Vnější Tibet přidělen k Indii a Vnitřní Tibet k Číně. Hranice mezi Indickým císařstvím a Tibetem byla vyjednána Sirem Henry McMahonem a tibetským předsedou vlády a byla zahrnuta do Simelské dohody jako Článek IX.

Tehdejší čínská vláda však McMahonovu linii jako hranici nepřijala a nikdy ji právně neuznala. Nastupující čínská vláda ji však de facto přijala a ani mezi Čínou a Británií, ani následně mezi Čínou a Indií to až do roku 1947 netvořilo předmět vážných politických sporů. (Linus Joseph, 1965: 15)

Linie se táhne 550 mil od Bhútánu na západě k ohbí řeky Brahmaputry na východě. Je přibližně shodná s linií faktické kontroly, která odděluje území pod kontrolou Číny a území

pod kontrolou Indie. McMahonova linie je Indií považována za trvalou státní hranici, Čínou je však považována pouze za linii dočasné kontroly.

(<http://www.answers.com/topic/mcmahon-line?print=true>, 19. 6. 2009)

3.2.4. Čínské mapy

Vláda premiéra Nehrua předpokládala, že svobodná Indie zachová hranice po britském impériu. Čínské mapy publikované v ČLR v letech 1950 – 1954 však naznačovaly, že si Čína činí nárok na oblasti, které v britských mapách a také na indických mapách figurovaly jako oblasti britského impéria a později Indické unie. Oblasti měly zahrnout i plochy, které zůstávaly pod svrchovaností čínských císařů (včetně himálajských států, části Barmy, Malajsie, Vietnamu a Koreje). Publikované mapy, které vyjadřovaly ideje rozšíření čínských hranic, budily nepokoj Indů. Podle čínských map procházela hranice ve východním sektoru asi 160 km na jih od tzv. McMahonovy linie.

Čínské nároky zahrnovaly i jeden z administrativních regionů Indie (NEFA, dnešní Arunáčalpradéš), o rozloze cca 90 tisíc kilometrů čtverečních. Hranice zde byla poměrně snadno dostupná pro vojenské operace a hraničila s rovinami Assamu, důležitými pro indické hospodářství.

Čínská odpověď na připomínky Indie ve sporu označení hranice na čínských mapách zněla, že čínská vláda ještě neměla čas na přesné zmapování hranic, ale také nebude činit žádné změny z vlastní iniciativy. Číňané zároveň přiznávali, že po konzultaci se sousedními státy a po průzkumu hraničního pásma, budou přijata rozhodnutí ve věci nového způsobu označení hranice Číny. (Ławacz, Wizimirska, 1987: 20)

Indie však neměla potřebu konzultací a dohod ve věci hranic, protože je považovala za dobře označené. To potvrzoval i dopis Nehrua adresovaný Zhou Enlaiaovi ze 14. prosince 1958.

Odpověď premiéra Zhou Enlaie z 23. ledna 1959 formulovala přímo stanovisko Číny, že ČLR neuznává McMahonovu linii a nevidí právní podklady pro respektování průběhu hranice, pouze chuť zachování dobrých poměrů se sousedy.

S ohledem na existující rozpory, čínská strana navrhovala trpělivost a zachování statu quo, a v budoucnosti zorganizovat jednání, která by vedla k oficiálnímu vytyčení hraniční linie mezi oběma státy.

Indické úřady začaly pociťovat, že se záležitost dostává mimo dosah jejich kontroly, a tak rozmístili vojsko na těch územích, která považovaly za svá. Podobně začali postupovat také Číňané. V srpnu roku 1959 došlo k ozbrojenému konfliktu v Longju u východní hranice. Ten za sebou zanechal první oběti na životech. Teprve tehdy začal mít konflikt veřejný, oficiální charakter. Přes stále deklarovanou dobrou vůli obou stran, nepokoje na hranicích rostly. (Ławacz, Wizimirska, 1987: 22)

4. HRANIČNÍ SPORY PŘED ROKEM 1962

V červenci roku 1954 vedly nároky na sporná území k prvnímu konfliktu, po něm k mnoha dalším a dále k ozbrojenému střetu v říjnu roku 1959. V říjnu roku 1962 nakonec mezi Indií a Čínou propukl ozbrojený válečný konflikt. Během něj čínská vojska v západním sektoru vpochodovala na území vyznačené v čínských mapách, odstranila všechno indické na východ od hranice. Ve východním sektoru čínská vojska překročila McMahonovu linii nárokovanou Indií a pokračovala v pochodu přes 100 mil jižně.

ČLR i Indická republika trvaly na tom, že je to ta druhá strana, která okupuje jejich území podél hranic. Obě země byly ve svém postoji k hraniční otázce neústupné. Za těchto okolností bylo, dříve či později, rozpoutání ozbrojeného konfliktu nevyhnutelné.

První vojenský konflikt mezi Čínou a Indií se odehrál v červnu roku 1954. Dne 17. července 1954 Čína obvinila Indii z toho, že přes třicet indických vojáků 29. června 1954 překročilo průsmyk Niti a vniklo do Wuye (v Indii nazýváno Hoti) v oblasti Ali v Tibetské autonomní oblasti, a požadovala po indické vládě, aby své vojáky z Wuye okamžitě stáhla. Indická vláda odpověděla, že tito vojáci tábořící na rovině Hoti je skupina indických hraničních bezpečnostních sil, navíc ale prohlásila, že ono místo je na indickém území, a požádala čínskou vládu, aby svým lidem zakázala překračovat indickou hranici. Čínská vláda tomuto požadavku nevěnovala pozornost. Místo toho do Wuye také poslala vojáky a rozmístila je po boku indických jednotek.

Mezi výměnami protestů o vlastnictví oblasti Hoti navrhla čínská vláda Indii, aby se přidala k výzkumu otázky Hoti s výhledem na mírové řešení problému. Dále navrhovala, aby až do vyřešení problému s Wuye ani jedna ze stran neposílala do oblasti vojáky, a tak se vyhnuly vojenským střetům. Indická vláda souhlasila, ale dodala, že až do vyjednávání by obě strany neměly do oblasti Hoti posílat ani civilní pracovníky. To Čína odmítla. Po té tedy Indie prohlásila, že znovu začne do oblasti expedovat civilní pracovníky. Ti dorazili do Hoti 8. července 1958. (LU, 1986: 65)

Když indiští pracovníci 9. září 1958 Hoti opustili, aby se vyhnuli zimním mrazům, čínská vláda na místo okamžitě poslala ozbrojenou skupinu, kterou 26. září posílila dalšími dvaceti pěti vojáky. Aby se vyhnula vojenskému střetu, indická vláda oznámila, že nebude do

oblasti posílat ozbrojené jednotky. Číňané tedy zůstali v oblasti sami a mohli území vojensky kontrolovat.

Mezitím indická vláda obvinila čínskou vládu z posílání jednotek do Damzanu a požadovala jejich stažení. Poukazovala na to, že se Damzan nachází deset mil jižně od průsmyku Niti, který byl uznán v čínsko-indické smlouvě ze dne 29. dubna 1954 jako hraniční průsmyk mezi Indií a Čínou. Indická vláda proto Damzan považovala za svoje území. Čínská vláda však tvzení, že by byl průsmyk Niti hraničním bodem, popřela a obvinění Indie odmítla. Damzan navíc prohlásila za čínské území.

24. září 1956 poslala indická vláda čínskému charge d'affaires v Indii připomínku, ve které prohlásila, že 10. září indická hraniční policie viděla skupinu čínských vojáků na indické straně průsmyku Shipki. Když je indická hlídka požádala o stažení se za průsmyk Shipki, nejen že odmítli odejít, házeli po hlídce navíc kameny a vyhrožovali použitím granátů. Čínští vojáci prohlásili, že jejich hranice leží až na druhé straně průsmyku u Hupsang Khadu, který se však podle Indie nachází už v indickém teritoriu.

18. října 1958 podala indická vláda u čínské vlády protest proti nedovolenému vstupu do oblasti Ladakh a budování xinjiangsko-tibetské dálnice přes indické území bez vědomí indické vlády. Dálnice vstupovala na indické území z čínského Xinjiangu východně od Sarigh Jilngangu, pokračovala severozápadně přes Yangpu, Khitai Dawan a Haji Langar, poté se vracela do čínského Tibetu. Čínská vláda trvala na tom, že výše zmíněná místa, přes které dálnice vede, jsou všechna umístěna v jižní části Ujgurské autonomní oblasti čínského Xinjiangu a vždy patřila pod čínskou jurisdikci. Současně se indická vláda dotazovala čínské, zda nemá informace o nezvěstné skupině tří indických důstojníků, čtyř vojáků, jednoho průvodce, jednoho nosiče, šesti majitelů poníků a čtyřiceti čtyř poníků, která byla vyslána na hlídku do oblasti blízko Shinglung. Indická vláda o nich od konce srpna neměla žádné zprávy. 3. listopadu 1958 čínská vláda informovala indickou, že nezvěstná skupina byla zatčena čínskou hraniční stráží ve dnech 8. a 12. září 1958, protože neoprávněně překročila hranici čínského teritoria ve Tahung-liutan a Kezrekirekan. Čínská vláda uvedla, že zadržení byli deportováni zpět do Indie 22. října téhož roku. (LU, 1986: 66)

30. července 1959 indická vláda znovu poslala čínské vládě protestní sdělení, že dne 28. července indická hlídka viděla čínskou ozbrojenou jednotku, která čítala asi dvacet pět mužů, v oblasti Západního Pangongského jezera v indickém Ladakhu. Když se indická hlídka k této skupině přiblížila a požádala je o opuštění indického území, Číňané odmítli a navíc

zatkli šest Indů. Indická vláda žádala čínskou vládu o okamžité propuštění těchto šesti indických policistů a o čínské opuštění indického území. Čína v odpovědi připouští, že zadržela a odzbrojila šest indických mužů, ale trvala na tom, že je zatkla, protože nedovoleně vnikli na čínské území. Čínská vláda prohlásila oblast, kde byli zatčeni, za nepopíratelně čínské teritorium.

11. srpna 1959 indická vláda oznamuje, že před čtyřmi dny, 7. srpna, přibližně dvě stě čínských vojáků překročilo hranice a nepovoleně proniklo do indického Khinzemane. Když je indická hraniční hlídka požádala o opuštění území, neučinili tak a navíc indickou hlídku zatlačili až za most v Drokung Samba. (LU, 1986: 66)

Indická vláda prohlásila, že McMahonova linie je hranicí mezi Indií a Čínou a že Khinemanze, které se nachází jižně od této hranice, se tudíž nachází na území Indie. Čínská vláda ale trvala na tom, že Khinemanze se nachází na území čínském, a požadovala stažení indických jednotek z oblasti.

22. října 1959 posílá čínská vláda protestní sdělení vládě indické. Uvádí v něm, že 20. října vnikla na čínské území jižně od průsmyku Kongka trojčlenná indická ozbrojená skupina. Čínská hraniční stráž je požádala, aby opustili čínské území, Indové to však odmítli. Čínská stráž neměla na výběr, musela indickou jednotku odzbrojit a zajmout.

Sdělení dále říká, že následujícího dne do oblasti znovu vnikl velký počet indických vojáků a provokoval čínskou stráž. Čínská stráž jim radila prostor opustit, oni ale neuposlechli a náhle na čínskou stráž zaútočili. Teprve, když čínská stráž v sebeobraně opětovala palbu, se indiští vojáci vzdálili.

Indická vláda se proti tomuto protestu ohradila s tím, že to byli právě čínští vojáci, kteří 21. října 1959 ostřelovali indickou hraniční hlídku, sedmnáct vojáků zabili a ostatní vážně zranili. Trvala na tom, že oblast průsmyku Kongka, kde se incident odehrál, je asi čtyřicet až padesát mil za indickou hranicí, a požádala čínskou vládu o stažení jejích vojáků z oblasti a vyhradila si právo požadovat po čínské vládě adekvátní odškodnění. (LU, 1986: 67)

Několik dní nato čínská vláda potvrdila, že během dvouhodinového vojenského střetu z 21. října 1959 bylo opravdu devět indických vojáků zabito a sedm zajato. Dále prohlásila, že sedm zajatých a devět mrtvých bude společně se třemi policisty zajatými 20. října vráceno do Indie 14. listopadu 1959. (LU, 1986: 67)

Po tomto hraničním střetu navrhla čínská vláda indické, aby se ozbrojené jednotky Číny i Indie stáhly zpátky o dvacet kilometrů z McMahonovy linie na východě a z linie faktické kontroly na východě a aby se obě strany zdržely posílání ozbrojených jednotek do oblasti. Civilní administrativní pracovníci a neozbrojená policie měla být zachována kvůli výkonu administrativních úkolů a udržení pořádku. Z čínského hlediska by se tímto způsobem předešlo dalším hraničním střetům Číny a Indie.

V záležitosti oboustranného stažení ozbrojených jednotek však indická vláda tvrdila, že východní sektor, celé území až k tradiční hranici – McMahonově linii, bylo pod kontrolou Indie po velmi dlouhý čas a od této linie na jih nebylo žádné místo (kromě Longju) nikdy obsazeno čínskými silami. Dále prohlásila, že McMahonova linie se nachází v nadmořské výšce 14 000 – 20 000 stop nad mořem a je díky tomu obtížné ji překročit, proto není třeba v této oblasti stahovat jednotky. Co se týká Longju, navrhovala indická vláda, aby se čínské síly z místa stáhly. Pokud by tak učinily, indické jednotky by místo znovu neobsazovaly.

Pokud se jedná o západní sektor, oblast Ladakhu, navrhovala indická vláda, že stáhne všechny své posádky na západ od linie, kterou čínská vláda zobrazuje ve svých mapách z roku 1956. Podobně měly podle vlády Indie být staženy i jednotky čínské východně od hranice, která je zobrazována v mapách indických. Protože jsou od sebe tyto linie dostatečně vzdálené, neexistovalo by riziko dalších střetů. Oblast je skoro neobydlená, a tak by mezi těmito dvěma liniemi, podle vlády Indie, nebylo zapotřebí ani civilních administrativních pracovníků. Byla by to tedy oblast pod kontrolou „nikoho“.

Číňané tento návrh odmítli jako nespravedlivý, protože zmíněná oblast Indii nepatří a Indie v ní ani nemá žádné posádky, které by stahovala, zatím co Čína by musela stáhnout z oblasti asi třiceti tří tisíc kilometrů čtverečních, která jí už dlouho patří, všechny své vojenské jednotky střežící hranice a civilní administrativní pracovníky z okresu Hotien, ze xinjianské autonomní oblasti Vighur a z Rudok Dzony v oblasti Ari v Tibetské autonomní oblasti. (LU, 1986: 68)

Čínská vláda vyzvala indickou vládu, aby, pokud bude trvat na svých požadavcích v západním sektoru, uplatnila stejný postup i v sektoru východním, v Arunáčalpraděši, čili aby obě země stáhly své jednotky z oblasti mezi McMahonovou linií a hranicí zobrazovanou na čínských mapách. Indie, která McMahonovu linii vždy považovala za tradiční hranici a přirozenou bariéru mezi zeměmi, tento návrh samozřejmě odmítla. Vyjednávání tedy nikam nevedlo.

V srpnu roku 1961 čínská vláda oznámila, že se 9. července 1961 více než třicet indických jednotek přiblížilo k tradiční hranici v západním Spangguru v čínské autonomní oblasti Tibet a devět z nich hranici překročilo. Čínská vláda dále prohlásila, že od dubna roku 1961 indické jednotky postupují stále hlouběji do čínského vnitrozemí, z nelegálně okupovaného Parigasu v čínské oblasti Demchok rozšířily své hlídky až k Cuje Sheepfold a Charding La. V květnu 1962 navíc indické jednotky došly tak daleko, že v Oga nelegálně vybudovaly základnu. (LU, 1986: 69)

V odpovědi čínské vlády bylo obsaženo, že tradiční hranice nevede západně od Spangguru, ale přes východní část Spanggurského jezera. Parigas, Cuje Sheepfold, Rato, Kargo, Charding La i Oga, zmíněné v čínské zprávě, byly podle indické strany všechny součástí indického území, a proto měla Indie právo zde hlídkovat a založit v těchto místech pozici.

22. července 1962 vláda Indie protestuje proti útoku čínských jednotek s minomety a puškami v oblasti řeky Chip Chap na indickou skupinu, která v místech vykonávala běžnou hlídku. Dva členové indické hlídky byli zraněni. Indická vláda naléhala na čínskou vládu, aby z oblasti stáhla své vojáky. (LU, 1986: 69)

Čínská strana reagovala protestem, že to byly právě naopak indické jednotky, které 21. července vnikly do údolí Chip Chap v čínském Xinjiangu a napadly čínský hraniční přechod, přestože je čínská hraniční stráž opakovaně varovala máváním rukama a křikem. Čínská stráž tak byla nakonec nucena v sebeobraně opětovat palbu. Čínská vláda trvala na tom, že to byly indické jednotky, které střílely první, a proto kategoricky odmítla jejich protest.

22. srpna 1962 obvinila indická vláda čínské síly z toho, že v posledních týdnech založily nejméně osmnáct nových vojenských základen hluboko v indickém teritoriu. Deset z nich se nacházelo v oblasti Chip Chap, dvě v regionu Galwan Valley, čtyři v regionu Pangong-Spanggur a dvě v regionu Qura Qash. Na toto čínská vláda odpověděla, že všechna výše zmíněná území patří Číně a že se indická vláda nemá právo vměšovat do vnitřní politiky čínského státu.

V září roku 1962 indická vláda protestuje proti útoku čínských vojáků na indickou hlídku, ke kterému došlo 20. září 1962 blízko Dholy (čínsky Che Dong). Požadovala po čínské vládě okamžité stažení sil z oblasti. Dhola se nachází asi dvě a půl míle jižně od

hřebenu Thagla, který je podle Indie rozdělující linií mezi čínskou oblastí Tibetu a indickou oblastí NEFA. (LU, 1986: 70)

Obdobně čínská vláda protestuje proti indickému vniknutí na čínské území Che Dong v tibetském regionu a útoku na čínskou hraniční stráž, kdy byl jeden čínský důstojník zabit a jeden voják zraněn. Čínská vláda požadovala okamžité stažení indických sil z oblasti Che Dong, západně od Che-Jao Bridge, která podle nich leží severně od McMahanovy linie, a prohlásila, že má právo žádat od indické vlády omluvu a kompenzaci.

25. září 1962 čínská vláda znovu protestovala proti indickým jednotkám na čínském území Che Dong, které zde od 20. září pokračovaly v ostřelování čínské hraniční stráže. Tvrdila, že ve dnech 22. – 23. září byl v bojích zraněn jeden čínský voják a 24. září byli čtyři čínští vojáci zabití. Čínská vláda znovu požadovala okamžité stažení indických jednotek z oblastí Che Dong a Che-Jao Bridge a znovu si vyhrazovala právo na omluvu a kompenzaci indické vlády. (LU, 1986: 70)

Indie čínské protesty odmítla a znovu žádala o okamžité stažení čínských jednotek. Podle ní se tyto scény neodehrávaly v čínském Tibetu, jak tvrdila čínská vláda, ale jižně od indicko-čínské hranice.

29. září 1962 čínská vláda vznesla další protest, podle kterého 25. září 1962 indické jednotky znovu ostřelovaly čínský Che Dong, zabily jednoho strážného a další zranily. Tentýž den poslala čínská vláda další zprávu oznamující pokračující nepokoje v oblasti, při nichž byli zraněni další čtyři čínští vojáci. (LU, 1986: 71)

Indická vláda na tyto protesty odpověděla, že sama čínská vláda je zodpovědná za tuto vážnou situaci, protože překročila indicko-čínskou hranici a na indickém teritoriu zaútočila na indické stráže. A znovu požadovala okamžité stažení čínských sil z oblasti.

10. října 1962 vznesla čínská vláda další protest proti skupině indických vojáků v oblasti Che Dong, která tam měla 9. října 1962 překročit horní tok řeky Kechilang a zřídit opěrný bod v Chihtungu. Druhý den využili Chihtung jako vojenskou základnu pro útok na blízkou čínskou hraniční stráž a zanechali na čínské straně jedenáct obětí. Čínská stráž byla nucena ustoupit a indiští vojáci obsadili jižní břeh řeky Kechilang. Zanechali za sebou šest mrtvých.

Indická vláda protestuje, podle ní to opět byli čínští vojáci, kteří 9. října 1962 narušili indický prostor a házeli na indickou pozici granáty. Druhý den pak spustili ostrou útočnou akci na indické strážné, kteří byli nuceni palbu v sebeobraně opřítovat, na indické straně zůstalo sedmnáct obětí. Indická vláda znovu trvala na tom, že se incident odehrál na území Indie, a proto je za něj a za ztráty na životech čínská vláda zodpovědná. (LU, 1986: 71)

5. HRANIČNÍ KONFLIKT

A mistr Sun pravil

Tak je podstatou vojenského umění rychlost

Ta rozhoduje

Využít toho na co ti druzí právě nemají

Objevit se tam odkud tě nejméně čekají

Zaútočit v místě, které nestřeží

5.1. Zahájení válečných operací

20. října 1962 čínská vláda ohlásila indické jednotky ve východním sektoru opakovaně bombardující čínskou hraniční stráž v oblasti mezi jezery Kalung a Sechang na horním toku řeky Kechilang a v oblasti Che-Jao Bridge na středním toku řeky. Ráno dne 20. října začaly hustě ostřelovat čínskou hraniční stráž podél celé řeky Kechilang a v oblasti Khinzemane. Současně se opevnily v západním sektoru v údolích Chip Chap a Galwan a také zde začaly masivní útok na čínskou hraniční stráž. Čínská vláda prohlásila, že tyto útoky způsobily čínské stráži těžké ztráty a že byla čínská stráž v sebeobraně nucena provést protiúder. Boje pokračovaly a podle čínské vlády za ně a za následky nesla plnou zodpovědnost indická vláda.

O šest dní později, 26. října 1962, indická vláda protestovala proti tomuto obvinění a tvrdila, že to byly naopak čínské síly, které 20. října zahájily prudký útok proti indickým obranným pozicím podél řeky Namkha Chu a v oblasti Khinzemane. Indické pozice v Khinemanze byly rychle obklíčeny a pozice v Dhole a Tsangdharu byly obsazeny čínskými jednotkami. Dále indická vláda prohlásila, že stejně tak v západním sektoru čínské jednotky už od večera 19. října útočily na indické pohraniční síly a obsadily několik indických obranných pozic v oblasti. Odmítnutím čínské zprávy z 20. října dala indická vláda najevo, že

se hodlá této očividné čínské agresi za každou cenu ubránit. Intenzivní boje pokračovaly. (LU, 1986: 72)

24. října čínský premiér Zhou Enlai napsal indickému předsedovi vlády Jawaharlal Nehruovi návrh, který obsahoval následující tři body:

1. Obě strany potvrzují, že čínsko-indická hraniční otázka musí být vyřešena mírovým vyjednáváním. Čínská vláda očekává mírové řešení a doufá, že bude indická vláda souhlasit s oboustranným respektováním linie faktické kontroly podél celé čínsko-indické hranice a se stažením obou ozbrojených sil dvacet kilometrů z této linie.

2. Za předpokladu, že indická vláda souhlasí s prvním návrhem, je čínská vláda ochotná stáhnout své hraniční strážce z východního sektoru na sever od linie faktické kontroly. Zároveň by se obě strany zavázaly nepřekračovat linii faktické kontroly, tradiční hranici ve středním a západním sektoru. Záležitosti týkající se odstoupení vojenských sil obou stran a zastavení konfliktu by měly být řízeny úředníky určenými samostatně čínskou a indickou vládou.

3. Za účelem přátelského řešení čínsko-indické hraniční otázky by mezi čínským a indickým premiérem měly být ještě jednou vedeny rozhovory. Čínský premiér je, v případě, že indický premiér nebude moci přijet do Pekingu, připraven navštívit Dillí. (CHIH H. LU, 1986: 72-73)

Tři dny na to, 27. října 1962, Nehru na čínský návrh odpověděl protinávrhem. Navrhoval, aby čínská vláda stáhla své jednotky po celé délce čínsko-indických hranic, nejméně do toho místa, kde byly před 8. zářím 1962. Nehru naznačil, že pokud by byl tento návrh přijat, bylo by mu potěšením se s čínským premiérem Zhou Enlaiem, nebo se skupinou vyslanou čínskou stranou, setkat a dohodnout kroky k usnadnění mírového řešení hraničního sporu.

Indická vláda prohlásila, že čínský návrh stažení sil o dvacet kilometrů z tzv. linie faktické kontroly je nesmyslný. Od 8. října 1962 totiž čínské síly pokročily čtyřicet až šedesát kilometrů do indického vnitrozemí a takto by se stáhly jen o dvacet kilometrů.

Vláda ČLR vysvětlila, že linie zmíněná ve tříbodovém návrhu z 24. října 1962 byla v zásadě linií faktické kontroly, která mezi Čínou a Indií existovala od 7. listopadu roku 1959. Ve východním sektoru linie faktické kontroly se většinou kryla s McMahonovou linií a

v západním a středním sektoru v podstatě linie faktické kontroly splývala s tradiční hranicí mezi oběma zeměmi. (LU, 1986: 73)

Nehru poukázal na to, že mezi linií faktické kontroly ze 7. listopadu 1959 a linií faktické kontroly stanovené těsně před 8. zářím 1962 je zásadní rozdíl. Podle linie faktické kontroly ze 7. listopadu 1959 by se Číňané museli z východního sektoru stáhnout zpět na sever hranice podél rozvodí řeky Aimalagan. Ve středním sektoru by byly čínské síly zatlačeny na sever od hranice rozvodí. V západním sektoru by se musely vrátit na linii spojující jejich pozici Spanggur, opevnění Khurnak, Kong La a dále severně podél hlavní aksaičinské cesty.

Podle názoru Indie je mezi touto linií a linií faktické kontroly těsně před 8. zářím 1962, jak ji popisuje čínská vláda, rozdíl asi 2500 čtverečních mil indického území, které je okupováno čínskými silami.

V průběhu sporu o vymezení tzv. linie faktické kontroly ze 7. listopadu 1959 zveřejnila čínská vláda následující body:

1. Počátkem dne následujícího po vydání tohoto prohlášení, čili od 00:00 22. listopadu 1962, čínská hraniční stráž podél celé čínsko-indické hranice zastaví palbu.
2. Počínaje 1. prosincem 1962 se čínská hraniční stráž stáhne o dvacet kilometrů z linie faktické kontroly ze dne 7. listopadu. Ve východním sektoru je čínská hraniční stráž, přestože do této chvíle v sebeobraně vracela útok, připravena se stáhnout dvacet kilometrů na sever od linie faktické kontroly, tj. severně od nezákonné McMahanovy linie. Ve středním a západním sektoru se čínská stráž stáhne dvacet kilometrů z linie faktické kontroly.
3. Aby byl zajištěn normální přesun obyvatel v oblasti čínsko-indické hranice a aby se předešlo sabotérským aktivitám a byl zajištěn pořádek v oblasti, zbuduje Čína na několika místech na její straně linie faktické kontroly kontrolní stanice s určitým počtem civilní policie v každé stanici. Čínská vláda bude indickou vládu informovat o umístění těchto stanic diplomatickou cestou. (CHIH H. LU, 1986: 74)

Současně čínská vláda varovala, že pokud by indické jednotky pokračovaly v útocích poté, co čínská hraniční stráž zastaví palbu a začne proces přesunu, nebo pokud by indické jednotky znovu postoupily dál za linii faktické kontroly ve východním sektoru a odmítly se stáhnout z linie faktické kontroly v západním a středním sektoru poté, co se čínské jednotky

stáhnou, nebo pokud by indické oddíly znovu překročily linii faktické kontroly a znovu obsadily oblast řeky Kechilang ve východním sektoru a Wuye ve středním sektoru a obnovily svých čtyřicet tři pozic v údolí řeky Chip Chap, jezera Pangok a oblasti Demchok v západním sektoru poté, co se čínské jednotky stáhnou, vyhrazuje si čínská vláda právo na obranu a indická vláda by byla plně zodpovědná za následky.

28. listopadu 1962 premiér Zhou Enlai znovu hovořil s předsedou indické vlády Nehruem. Naléhal na něj, aby podnikl odpovídající kroky týkající se tří návrhů ze dne 24. října 1962. Nehru ale znovu čínskou definici linie faktické kontroly 7. listopadu 1959 odmítl. Prohlásil, že v listopadu 1959 v západním sektoru neměla čínská strana žádné pozice, a to ani v Qiziljilga, Shinglungu, Dehra, Samzalingu, ani na jiných místech jižně a západně od Spangguru. Bara Hoti ve středním sektoru byla až do srpna 1959 pod kontrolou Indie. Řeka Kechilang a oblast Che Dong ve východním sektoru byly pod kontrolou Indie až do 8. září roku 1962. Proto byla indická vláda ochotná vyjednávat jen tehdy, pokud se bude jednat o status quo před 8. zářím 1962.

Na toto Zhou Enlai odpověděl, že tzv. poloha hranic z 8. září 1962 byla stavem, kdy byly velké úseky čínského území okupovány Indií a kdy byly z této polohy zahájeny masivní útoky na čínskou hraniční stráž. Obnovit toto rozmístění by bylo proti principu řešení hraničního sporu vyjednáváním, bylo by nepřijatelné použitím síly vytvářet hotovou věc. Stahovat vojska na linii faktické kontroly z 8. září 1962 bylo pro čínskou vládu absolutně nepřijatelné.

Byla to chyba řešit otázku linie faktické kontroly, která zmařila možnost nabízeného jednání mezi zeměmi. Indická vláda trvala na tom, že základem pro odstoupení sil má být linie faktické kontroly těsně před 8. zářím 1962. Čínská vláda trvala na tom, že to má být linie faktické kontroly ze 7. listopadu 1959. Mezi těmito dvěma liniemi leží území o velikosti 2500 čtverečních mil. Žádná ze stran nebyla ochotná v tomto bodě ustoupit. Z tohoto důvodu indická vláda odmítla přijmout tři návrhy čínské vlády ze dne 24. října 1962. (LU, 1986: s. 74)

5.2. Průběh konfliktu, územní zisky a ztráty

20. října 1962 Čína zahájila útok, asi 30 000 čínských vojáků se vydalo ke všem cílům podél hranice od oblasti NEFA až k Ladakhu.

21. října 1962 čínské síly překročily řeku Namka-Chu čtyři míle jižně od McMahanovy linie. Pozice Dhola a Khinzemane byly opuštěny. Čínské síly obsadily dvě indické pozice v Ladakhu.

22. října 1962 Indie ztratila všech sedm indických pozic v Ladakhu. Pozice Asang Dhar v oblasti NEFA byla pod masivním čínským útokem opuštěna.

23. října 1962 Peking nařídil svým jednotkám nedržet se McMahanovy linie.

24. října 1962 čínské jednotky dvakrát zaútočily na Tawang v NEFA. Indie ztratila pozice v Brokenthong a Zaninhang a opustila pozici Kibetoo v Lohitské oblasti. Pozice v údolí Galwan byla obsazena Číňany. V Ladakhu i v oblasti NEFA byly vedeny kruté boje. (KARNIK, 1963: 316) Čína nabízí tříbodový plán pro zastavení palby – obě strany by měly respektovat Linii faktické kontroly, ozbrojené síly by se stáhly o dvacet kilometrů od této linie. Také požaduje jednání mezi ministerskými předsedy obou zemí a hledání přátelského dohody. (<http://www.rediff.com/news/chtime.htm>, 22. 6. 2009)

25. října 1962 se Indové po litém boji stáhli z Tawangu. Prudké boje probíhaly v Xiangské oblasti v NEFA, v Ladakhu Číňané obsadili další pozici. Invazní čínské síly obsadily Lampu (asi deset mil jižně od McMahanovy linie).

26. října 1962 Číňané zahájili masivní útok na východní straně McMahanovy linie a obsadili Walong v Lohitské oblasti blízko barmské hranice. Na území Tawangu obsadili Číňané vesnice Jang čtyři až pět mil na jih na trase do Bombi La a Tejpuru. Čína posílá stovky jednotek, aby obsadily pozici ve Xiang, východně od Longju. V Ladakhu pokračovaly občasně boje. (KARNIK, 1963: 316) Indie vyhlásila 26. října 1962 vojenskou pohotovost.

27. října 1962 Nehru odmítl čínský návrh k zastavení palby. Nastal mírný obrat ve prospěch Indie, dva útoky na periferii Walongu byly vráceny zpět. (<http://www.rediff.com/news/chtime.htm>, 22. 6. 2009)

28. října 1962 jednotky jammuské a kašmírské domobrany v Damchoku zahájily protiúder a zatlačily zpět čínské síly, které pronikly mezi Damchok a Jara La.

29. října 1962 se indické jednotky stáhly před invazními čínskými jednotkami z Damchoku 90-100 mil jihovýchodně od strategického letiště Chushulu a z Jara La osm mil od Damchoku. Znovu obsadily Jang, který ztratily 26. října. V Lohitu bylo před opakovaným útokem Číňanů ubráněno údolí Walong.

31. října 1962 indické jednotky pokračovaly v ostřelování nově zřízené čínské pozice v oblasti Jang ve snaze znovu obsadit Tawang.

4. listopadu 1962 indické síly vybojovaly zpět tři vesničky mezi Jangem a Tawangem. V oblasti Chushul v Ladakhu bylo jedno z indických transportních letadel sestřeleno Číňany pomocí ručních zbraní.

5. listopadu 1962 Číňané obsadili Daulat Beg Oldi blízko průsmyku Karakoram, dvě míle západně od linie nárokové Čínou v roce 1960. S obsazením Daulat Beg Oldi Čína okupovala celé nárokové území v Ladakhu.

6. listopadu 1962 Číňané shromáždili silné posily pár mil od Chushulu, a tak ohrožovali přístávací dráhu v Ladakhu. V divizi Subansir v NEFA probíhaly boje mezi čínskými jednotkami a indickými hlídkami. Ve Walongu, východním rohu NEFA, se Číňané snažili přiblížit k indickým pozicím, byli ale donuceni se vzdát kvůli silné indické střelbě.

7. listopadu 1962 čínský tlak ve Walongu (NEFA) a blízko Chushulu (Ladakh) pokračoval.

8. listopadu 1962 Číňané ve Walongu zesílili od severu a severovýchodu ofenzivu minomety a automatickými zbraněmi, aby obsadili město a dosáhli přístupu ke strategickému údolí řeky Lohit.

9. listopadu 1962 indické jednotky ostřelovaly Mrol v Tawangské oblasti v oblasti NEFA. Číňané shromáždili své jednotky ve třech oblastech, jmenovitě Chushul v Ladakhu, Tawangském údolí v západní NEFA a v sousedství Walong v Lohitské divizi blízko barmských hranic. (KARNIK, 1963: 316)

15. listopadu 1962 Číňané útočili na východní frontu, Tawang, obsadili Walong v západním sektoru a ostřelovali Rezang La a Chushulské letiště.

19. listopadu 1962 čínští vojáci porazili Bombi La v oblasti NEFA. (KARNIK, 1963: 316)

21. listopadu 1962 Čína deklarovala jednostranné zastavení střelby podél celé hranice a oznámila stažení jejího vojska na pozici dvaceti kilometrů za linií faktické kontroly.

5.3. Konec válečných operací

8. prosince 1962 Čína poslala do Indie zprávu podepsanou Zhou Enlaiem znovu opakující tříbodový plán k zastavení palby. Indie návrh přijala.

Z podnětu cejlonského předsedy vlády se ve dnech 10. – 12. prosince 1962 setkala v Kolambě šest afrických a asijských zemí (Barma, Kambodža, Cejlon, Spojené arabské emiráty, Ghana a Indonésie), aby projednaly čínsko-indický spor. Návrhy byly projednány čínským předsedou vlády Zhou Enlaiem a indickým předsedou vlády Nehruem. V západním sektoru bylo dohodnuto stažení čínských sil dvacet kilometrů z tradiční hranice, jak to navrhovala čínská strana, bez odpovídajícího stažení sil ze strany Indie. Ve východním sektoru byla schválena za linii pro zastavení bojů linie faktické kontroly (LAC) uznaná oběma vládami. Ve středním sektoru byl zachován status quo. (<http://www.rediff.com/news/ctime.htm>, 22. 6. 2009)

6. NÁSLEDKY KONFLIKTU

A mistr Sun pravil

Zlobu může vystřídat radost

Zuřivost může vystřídat veselí

Zničenou zem však nikdo nevzkřísí

Mrtvé nikdo k životu nevrátí

6.1. Ztráty na životech

Podle záznamů Čínské lidové armády činil počet mrtvých a raněných na straně Indie 4 897, zajatých 3 968. Indické záznamy se v tomto liší. Ministerstvo obrany Indie v roce 1965 oznámilo 1 383 mrtvých, 1 696 ztracených v akci, 3 968 zajatých a 1 047 zraněných.

Ve srovnání s tím byly ztráty na čínské straně dosti malé. Zabito bylo 722 vojáků, zraněno 1 697. Zaját nebyl na čínské straně nikdo. (RYAN, 2003: 188)

6.2. Čínsko-indické a zahraniční vztahy

Mezi lety 1962 a 1969 se vztahy Číny a Indie nacházely hluboko pod bodem mrazu. Čína, povzbuzena snadným vítězstvím, zahájila propagační kampaň proti Indii. To ještě více prohloubilo indickou nedůvěru, která byla dále utvrzena, když se Čína „spřátelila“ s Pákistánem a začala jej vojensky i politicky podporovat. Čína naopak viděla protičínský manévr v indickém přátelství se Sovětským svazem.

Největší krize čínsko-indické vztahy dosáhly, když Čína označila P. Vijaie, třetího tajemníka indické ambasády v Pekingu, jako nežádoucí osobu a vyloučila druhého tajemníka K. Raghunatha na základě obvinění ze špionáže v červnu 1967. Indie odpověděla vyloučením

Chen Lujih, prvního tajemníka, a Xie Zhenghaoa, třetího tajemníka čínské ambasády v Indii. Mezi Indií a Čínou jakoby začala jejich vlastní studená válka. (DEEPAK, 2005: 274-275)

Podle čínské oficiální armádní historie dosáhla válka cíle čínské politiky, čili poražení indických sil a zabezpečení pokojných hranic v západním sektoru udržení faktické kontroly nad Aksai Činem. Po válce Indie upustila od pokrokové politiky a hranice se ustálila na Línii faktické kontroly.

Přestože Čína vyhrála, ztratila svoji mezinárodní pověst. Západní státy, hlavně USA, již byly podezřívavé vůči čínským postojům, motivům a akcím. Tyto země viděly Čínu jako agresora čínsko-indického hraničního konfliktu. Čínský první jaderný pokus v říjnu 1964 a čínská podpora Pákistánu v indicko-pákistánské hraniční válce v roce 1965 směřovala k utvrzení amerického pohledu na komunistický svět.

(<http://www.globalsecurity.org/military/library/report/1984/CJB.htm>, 19. 6. 2009)

Pokud jde o Indii, podle historika a novináře Nevilla Maxwella „*beznadějně nepřipravená indická armáda, která vyprovokovala na základě rozkazů z Dillí Čínu, zaplatila za toto neštěstí lidskými životy, penězi a národním ponížením*“.

(<http://www.rediff.com/news/2002/oct/08max1.htm>, 19. 6. 2009)

Před čínsko-indickou válkou byla Indie vedoucí zemí v Hnutí nezávislých. Během války Indie hledala vojenskou pomoc u USA, tím porušila principy Hnutí. Nehruova žádost o americkou vojenskou pomoc navždy poškodila jeho jméno. Po válce se mnohé ze zemí třetího světa od Indie distancovaly a navazovaly užší vztahy spíše s Čínou.

To hlavní, co ve válce Indie získala, byla pravděpodobně potřeba posílit vlastní obranu a posun Nehruovy zahraniční politiky s Čínou, který byl doposud založen na konceptu „bratrství“. Kvůli neschopnosti předvídat čínský útok a podporování mírových vztahů s Čínou byl ministerský předseda Nehru podroben těžké kritice ze strany indických vládních úředníků. Indové se obecně stali velice skeptickými ohledně jejich armády a Číny. Mnoho Indů považovalo hraniční válku za zradu indických pokusů o ustanovení dlouhodobého míru s Čínou. Válka také učinila konec Nehruovým dřívějším nadějím, že by mohly Indie a Čína vytvořit silnou asijskou osu proti vzrůstajícímu vlivu mocenských bloků ve Studené válce. Z nepřipravenosti armády byl obviněn indický ministr obrany Menon, který na svůj post rezignoval a přenechal jej někomu, kdo by byl schopen indickou armádu modernizovat. Pákistán, blízký spojenec Číny, využil oslabené indické armády a inicioval Druhou

Kašmírskou válku v roce 1965, avšak v době útoku už byla Indie připravená. Tento konflikt Indii sjednotil jako nikdy předtím.

(<http://www.globalsecurity.org/military/library/report/1984/CJB.htm>, 19. 6. 2009)

7. PŘÍČINY ČÍNSKÉ AGRESE

A mistr Sun pravil

Promyšlený plán přináší vítězství

Nedostatečný plán nese porážku

co teprve tam kde žádný plán nebyl!

Čína odmítá její útok na Indii označit za invazi, místo toho ji nazývá „protiútokem v sebeobraně“. Z čínského hlediska měla Indie za to, že je Čína oslabena problémy v Tibetu a Čankajškem na jižním pobřeží. Indie se Číně přiblížila v padesátých letech, když Nehru nabyl dojmu, že je ekonomická situace Indie lepší než ta čínská, a tudíž Čína nepředstavuje pro Indii hrozbu. Dalšími důvody konfliktu mohly být indická snaha o americkou ekonomickou pomoc a čínsko-sovětská roztržka.

Přestože politika Indie mohla dát Číně záminku pro útok, čínské posílení hraničních komunikací, masivní rozmístění vojska v dobře plánovaných zákopech a plynulý transport válečného materiálu na hranice přece jen poukazují na fakt, že se Čína již dříve rozhodla „udělit Indii lekci“ a to čínskou teorií o indické invazi nepodporuje. (DEEPAK, 2005: 265)

Důvodů pro čínské jednání bychom našli hned několik. Vedle rozepří s Indií kvůli indické podpoře tibetského duchovního vůdce dalajlamy a indického odmítnutí obnovit Dohodu o Tibetu z roku 1954 mohly být důvodem čínského jednání také domácí a zahraniční problémy, kterým Čína v té době čelila.

7.1. Tibet

Jedním z vnitropolitických problémů Číny byla situace v Tibetu. Po útěku dalajlamy do Indie a následném potlačení tibetského povstání v roce 1959 se čínská vláda snažila o utužení kontroly nad Tibetem. Indie nejen poskytla azyl dalajlamovi, ale také ho podporovala v separatistických aktivitách. Také americká účast v tibetské otázce byla Čínou vnímána jako imperialistické spiknutí s cílem sabotovat komunistický režim a oddělit Tibet od Číny.

Napětí, které v oblasti panovalo, se v roce 1962 přeneslo i na čínsko-indickou hranici. „Čínská armáda udělala konec srážkám na hranici tím, že vkročila do Indie a doslova rozprášila indickou armádu. Neobsadila dobyté území, ale poté, co dosáhla předem avizované cíle, se dobrovolně stáhla na původní pozice a propustila všechny zajatce. Válečný konflikt tohoto typu není v dějinách ČLR ojedinělý. Nazývá se „udílením lekcí“ a použit byl vícekrát i po vzniku ČLR, mj. v roce 1979 proti Vietnamu.“ (BAKEŠOVÁ, 2003: 33)

7.2. Vnitropolitická situace

Po založení ČLR v roce 1949 učinila KS Číny velké kroky k tomu, aby vyvedla Čínu z krizového období. V letech 1953-1957 úspěšně proběhl první pětiletý hospodářský plán. Toto období zahájilo rychlou industrializaci Číny a je dosud považováno za nesmírně úspěšné. (LIŠČÁK, 2002: 150-152)

V době, kdy měla začít druhá pětiletka, však prosadil Mao Zedong na druhém zasedání VIII. sjezdu KS Číny v květnu 1958 teorii Velkého skoku. „*Velký skok v sobě zahrnul nesmírné množství experimentů. Neměl podrobný plán, existovaly pouze základní strategické principy. Základní myšlenkou bylo přeměnit masivní přebytek pracovních sil v čínském vnitrozemí pomocí radikální reorganizace zemědělské výroby na obrovskou výrobní sílu.*“ (LIŠČÁK, 2002: 154)

Rolnická populace, tvořící většinu obyvatel Číny, byla organizována do lidových komun, došlo ke kolektivizaci, odstranění trhu, kdy směna probíhala přes byrokratický aparát, byla zorganizována roztroušená výroba oceli v malých tavicích pecích

bez metalurgických znalostí a samozřejmě bez výsledků. Tento i jiné absurdní projekty přivodily velice rychlé zhroucení čínského hospodářství. Téměř třicet milionů lidí bylo postiženo hladomorem. I vysoce postavení straničtí funkcionáři v důsledku neúspěchu začali prosazovat revizionistické názory. Mao, který nechtěl od svého utopistického plánu odstoupit, je ovšem okamžitě vyloučil z politického života. Až v roce 1960 dohnala naprostá ekonomická vyčerpanost venkova vládu k odvolání Velkého skoku. Tento neúspěch byl příčinou vážného oslabení Mao Zedongova postavení. (gybu.webzdarma.cz/dejepis/ondra/velke%20schizma.doc, 19. 6. 2009)

Jednou z motivací pro eskalaci hraničního sporu s Indií s následným vyvoláním přímého válečného střetu tedy mohla být snaha čínského vedení o odpoutání pozornosti obyvatelstva od vnitropolitických problémů směrem k obrazu vnějšího nepřítele. Aby odvedla pozornost obyvatelstva od problémů režimu a ekonomické katastrofy, uchýlila se Čína k ozbrojené invazi.

7.3. Zahraníční problémy

Období po druhé světové válce s sebou přineslo bipolarizaci světa v podobě rozdělení na státy komunistického bloku a na západní demokratické státy. Po válce také přišla masivní vlna dekolonizace a vzniklo mnoho nových států, tzv. zemí třetího světa. Mezi tyto země patřila i Indie, která se v roce 1947 vymanila z koloniální závislosti na Velké Británii. Čína se ve válce konečně osvobodila od japonské okupace a už v roce 1949 se po vítězství komunistů a založení Čínské lidové republiky stala součástí bloku komunistických států. Komunistický a demokratický mocenský blok spolu mimo jiné soupeřili právě o vliv na nově vzniklé státy třetího světa. Jako reakce některých zemí na polarizaci světa během druhé světové války vzniklo tzv. Hnutí nezúčastněných. Jeho členem je i Indie.

Soupeření mocenských bloků bylo příčinou vzniku mnoha krizových situací. Studená válka mezi Spojenými státy a jejich spojenci sdruženými v NATO na jedné straně a Sovětským svazem a jeho spojenci v rámci Varšavské smlouvy na straně druhé vyústila například v karibskou krizi, která hrozila přerůst až v jaderný konflikt. Vypukla v roce 1962 v důsledku rozmístění sovětských raket středního doletu na Kubě.

Spojené státy a jejich spojenci se separovaly od komunistické Číny. Čínsko-sovětská roztržka, která přišla ke konci 50. let, byla překvapením a na čínské akce vedené proti Indii měla nemalý vliv. Ideologické rozdíly mezi čínskou a sovětskou komunistickou stranou konstantně rostly, základem roztržky ale nebyla ani tak ideologie, jako spíše sovětské odmítnutí vydat Číně jadernou technologii. Vztahy těchto komunistických států nebyly ani do této doby nijak přátelské, země si spíše navzájem konkurovaly. Když Chruščov v letech 1957 a 1959 opakovaně odmítl vydat Číně jadernou technologii a navíc se kriticky vyjádřil o Velkém skoku, který ale pro Čínu nakonec opravdu znamenal katastrofu, uvrhl ji do hladomoru a přinesl s sebou rychlé zhroucení čínského hospodářství, byla roztržka dokončena a Sovětský svaz a Čínská lidová republika už k sobě cestu nenašly.

Čínsko-sovětská roztržka a stoupající podpora Indie Sovětským svazem byla Čínou vnímána jako vojenská aliance proti Číně. V přímé úměrnosti ke gradaci velkého schizmatu mezi Čínou a SSSR v šedesátých letech se totiž zvětšovala i sovětská podpora Indii. Sověti jí dali ve sporu za pravdu a navíc vyzbrojili Nehruovu vládu moderní vojenskou technikou a to včetně stíhaček. Ty měly brzy možnost se uplatnit, když se 20. října 1962 konflikt rozhořel.

Sověti se ale v tomto konfliktu příliš neangažovali. V té době je více zajímala možnost umístění jaderných hlavic na Kubě v době karibské krize (1962). Ani v této otázce nebyly Rusko a Čína zajedno. Mao obviňoval Chruščova (poté co uzavřel kompromisní dohodu s Kennedym) ze zrady kubánské revoluce, Sovětský svaz zase neopomenul připomenout Pekingův liknavost vůči imperialistům v Hongkongu, Macau a na Taiwanu. Číňané dokonce otevřeli rusko-čínské spory ještě z předchozího století a dovolávali se narovnaní některých smluv se SSSR, v jejichž důsledku ztratila Čína 1,5 milionů čtverečních kilometrů území. (gybu.webzdarma.cz/dejepis/ondra/velke%20schizma.doc, 19. 6. 2009)

Dá se předpokládat, že se Čína rozhodla pro válku v reakci na tyto domácí a zahraniční problémy. Zajistila tím jednotu obyvatelstva a zbavila se katastrofálních a sebedestrukčních kampaní. Co se týká zahraničních vztahů, na pozadí čínsko-sovětské roztržky a otevřené podpoře Indie Sovětským svazem Čína považovala Sovětský svaz za nepřítel. Protože nebyla schopná postavit se přímo Sovětskému svazu, udělila lekcí alespoň Indii. Také nepřehlédnutelná časová souvislost čínsko-indického konfliktu s průběhem karibské krize jistě není náhodná. To, že se pozornost všech světových velmocí soustředila především na vyřešení karibské krize, nemohlo čínskému vedení uniknout.

8. VLIV HRANIČNÍCH SPORŮ NA SOUČASNÉ INDICKO-ČÍNSKÉ VZTAHY

Vztahy Indie a Číny nebyly jednoduché už od prvních snah o vytyčení hranic mezi těmito zeměmi. Teritoriální růst britského impéria a mandžuského císařství změnil poklidný himálajský region na oblast soupeření Indie a Číny. Po založení Indické republiky a Čínské lidové republiky skončilo období přátelství mezi těmito zeměmi. Během padesátých let dvacátého století sice byly snahy o obnovení přátelských vztahů, avšak ani Indie ani Čína se nechtěly vzdát svého dědictví po Velké Británii a mandžuském císařství. Rozvíjející se nedůvěra mezi státy nakonec vyvrcholila v ozbrojený konflikt a poté v období zmražených diplomatických vztahů.

S odstoupením Mao Zedonga skončilo období nepokojů v Číně. Nové vedení zaměřilo své snahy na ukončení období izolace Číny a začalo politiku otevřených dveří a reformem zaměřených na ekonomickou výstavbu. Indie na tyto změny reagovala pozitivně. V roce 1976 byly mezi zeměmi obnoveny velvyslanecké vztahy. Od té doby se obě země snaží o zmírnění napětí mezi nimi.

Po Nehruově odchodu z politické scény se indické politické vedení stalo ve vztahu k Číně více pragmatickým a realistickým. Indické politické vedení souhlasilo s vyjednáváním hraniční otázky, i přes jeho předchozí trvání na tom, že jsou hranice dobře vymezeny. Vyjádřilo také ochotu zavést spolupráci s Čínou i do jiných sfér. (DEEPAK, 2005: 437-438)

Když v roce 1980 čínský ministr zahraničí Huang Hua navštívil Indii, souhlasil s vedením jednání o hraniční otázce. Tato jednání proběhla v letech 1981-87, střídavě v Pekingu a v Novém Dillí. Po návštěvě Rajiva Gandhiho v Číně v roce 1988 byla speciálně pro vyřešení hraničních sporů založena Společná pracovní skupina (Joint Working Group, JWG). V letech 1989 – 2003 proběhlo patnáct jednání. Avšak ani po dvaceti čtyřech letech jednání se hraniční otázka nedočkala řešení. Byla ale alespoň vytvořena příznivější atmosféra pro konečné řešení, a to podepsáním Dohody o udržení míru a klidu podél linie faktické kontroly v roce 1993.

Otázka společných hranic zůstává nevyřešeným tématem kvůli jejich odlišným pohledům na spor a neochotě vzdát se jejich dřívějších nároků. Čína stále neuznává Arunáčalpradéš a nárokuje jej jako část Tibetské autonomní oblasti ve východním sektoru.

V západním sektoru je stále hlavním problémem Aksai Čin a stále sporná je také hranice Ladakhu a Tibetu od údolí Chang Chenmo až k oblasti Spiti. (DEEPAK, 2005: 439)

Hraniční konflikt z roku 1962 stále zůstává citlivou oblastí, která Číně a Indii brání v navázání pevných vztahů. Čína i v současnosti považuje za viníka minulé agrese Indii a zároveň Indii obviňuje z toho, že jsou čínsko-indické vztahy stále poznamenány nedůvěrou. Svědčí o tom například článek z roku 2002 od čínského profesora jihoasijských regionálních studií Čínské akademie sociálních věd Wang Hongweie:

„Od indicko-čínského konfliktu uplynulo již více než čtyřicet let a stín této války stále hluboce ovlivňuje čínsko-indické vztahy. Všichni poctiví a střízliví lidé vidí, že válka z roku 1962 byla způsobena Nehruovou vládou. Čína neměla jinou možnost než odpovědět protiútokem a přijmout preventivní opatření. Jejich účelem bylo: (1) ochránit mír a klid podél celé hraniční oblasti a (2) vrátit Nehruovu vládu zpět za vyjednávací stůl. Čína neměla žádný jiný důvod k řešení hraniční otázky silou, o čemž svědčí i fakt, že se Čínská lidová armáda hned po vítězství stáhla na původní pozice.

Ale jak měla tuto událost Nehruova vláda vysvětlit indické veřejnosti? Neměla odvahu přiznat vlastní chyby a říct lidu pravdu, a tak přijala nečestné prostředky k tomu, aby Čínu obvinila z „nevyprovokované agrese“ vůči Indii a z toho, že „Čína Indii zradila“. Tato falešná obvinění přinesla dva druhy negativních důsledků. Za prvé, obraz Číny je od té doby v Indii vnímán jako ďábelský. Za druhé, Indie se po válce pustila do intenzivního vyzbrojování, které vedlo k dlouhodobé konfrontaci obou zemí. Tyto negativní dopady opravdu zklamaly ty, kteří se snažili udržet čínsko-indické přátelství. (...)

Je třeba poznamenat, že v rámci obyvatelstva, velikosti, ekonomické stupnice a role hrané v současném světě Čínou a Indií má jejich spolupráce daleko do úrovně, které by měla dosahovat. Co brání čínsko-indickým vztahům v tom, aby se mohly vyvinout do hloubky? Stojí za tím subjektivní i objektivní faktory. Soudě podle současného stavu, zdá se, že subjektivní faktory převládají a odpor přichází hlavně z indické strany. Proč takto mluvím? Protože na indické straně je ještě stále značné množství politických úředníků, kteří ještě neosvobodili své mínění ze stínů nedorozumění války z roku 1962. Mnoho z nich se stále drží strategického vnímání bezpečnosti běžného v časech dávno minulých a bere Čínu jako hrozbu nebo potenciálního protivníka. S takovouto psychologií a mentalitou, jak se dá očekávat, se těžko dají čínsko-indické vztahy prohlubovat. Většina z nich byla také zmýlená Nehruovou vládou a nezná skutečnou situaci v Číně. Věřím, že se stoupajícími vzájemnými výměnami a kontakty, přijde brzy den, kdy si uvědomí, že je Čína věrným přítelem a bratrem Indie.

Den, kdy se nedorozumění mezi Čínou a Indií úplně rozptýlí, rozhodně přijde.“
(<http://iaps.cass.cn/English/Journals/nyyj/bak/0202-1.htm>, 19. 6. 2009)

S ekonomickým rozvojem a jeho čím dál významnější rolí se hraniční konflikt mezi zeměmi opravdu začíná odsouvat do pozadí. Podle některých jde o přenesení rivality na pole ekonomické, i tady však začíná jít čím dál více o spolupráci.

Indie a Čína dospěly k závěru, že výhodnější než tradiční rivalita, je pro ně hledání styčných bodů společného zájmu. Hmatatelným důkazem oteplování vzájemných vztahů je první společné námořní cvičení obou zemí. Podstatně důležitější, než samotný obsah cvičení, je politický rozměr čínsko-indické iniciativy. Ještě v roce 1998 indický ministr zahraničí George Fernandes o Číně tvrdil, že pro Indii představuje hrozbu číslo jedna. Tentýž ministr letos v dubnu při návštěvě Pekingu prohlásil, že o hrozbě už nemůže být řeč. Následovala červnová návštěva indického premiéra Atala Bihářího Vádžpėjího a společné čínsko-indické prohlášení, ve kterém se uvádí, že obě země místo ohlížení zpět chtějí do budoucna usilovat o lepší vztahy. Čtyřicet pět let rivality nahradil pragmatismus.

(http://www.rozhlas.cz/cro6/komentare/_zprava/94467, 20. 6. 2009)

V roce 2005 navštívil Indii čínský premiér. Před ukončením své návštěvy v Indii čínský premiér Wen Jiabao spolu s indickým protějškem Manmohanem Singem podepsali v Dillí Společné prohlášení ČLR a Indické republiky. V prohlášení se praví, že vedoucí činitelé obou zemí si v upřímném, přátelském a konstruktivním ovzduší vyměnili názory na bilaterální vztahy a mezinárodní i regionální otázky společného zájmu, rovněž dospěli ke shodě v mnoha oblastech. Obě strany konstatovaly, že čínsko-indické vztahy vstoupily do nového stadia všestranného rozvoje. Vedoucí činitelé obou zemí také souhlasili s navázáním bilaterálního partnerství strategické spolupráce vstříc míru a rozkvětu. Indická strana v prohlášení znovu potvrdila politiku jedné Číny a uznání tibetské autonomní oblasti jako části ČLR.

(<http://cz2.mofcom.gov.cn/aarticle/chinanews/200504/20050400051572.html>, 20. 6. 2009)

V roce 2006 „Čína vznesla nárok na část indického území sousedícího s Tibetem. Tvrdila: Stát Arunáčalpraděš je jeho historickou součástí. Peking tak vyvolal diplomatickou roztržku, a to necelý týden před plánovanou návštěvou čínského prezidenta Hu Jintaa v Dillí. (...) Indický ministr zahraničí Pranáb Mukherdží tento nárok rezolutně vyvracel s tím, že Arunáčalpraděš je nedílnou součástí Indie.“

(<http://admin.aktualne.centrum.cz/clanek.phtml?id=285391>, 21. 6. 2009) Návštěva čínského prezidenta Hu Jintaa začala 20. listopadu. Čína doufala v posílení vzájemného obchodu, jehož objem by letos mohl přesáhnout hodnotu dvaceti miliard dolarů.

„Čínský prezident Hu Jintao navštívil – jako první významný čínský představitel – Indii. Spolu s indickým premiérem Manmohamem Singem podepsal dohodu, obsahující deset bodů, jejímž cílem je zlepšení indicko-čínských vztahů. Čína a Indie dohromady představují čtyřicet procent světa. Je to významná událost, začíná-li jejich těsná spolupráce. Těžiště globální ekonomiky se rychle přesunuje na východ, do Indie a do Číny. (...) V posledních dnech bylo také zajímavé, že čínský prezident Hu Jintao a indický prezident Manmoham Sing oznámili, že budou navzájem spolupracovat v oblasti atomové energie. Je to velmi významný mezník, znamená to, že mezi Čínou a Indií začne vzájemná výměna jaderné technologie a budou rozvíjet jadernou energetiku.“ (<http://www.blisty.cz/art/31590.html>, 20. 6. 2009)

V roce 2006 byl také během návštěvy indického předsedy vlády Vajpeyee po čtyřiceti čtyřech letech znovu otevřen hraniční přechod Nathu La, který byl v roce 1962 uzavřen. Přechod leží ve výšce 4 300 metrů nad mořem a nachází se mezi indickým státem Sikkim a čínským Tibetem, v indickém výběžku mezi Nepálem a Bhútánem. (DEEPAK, 2005: 440) Rok 2006 byl Indií a Čínou prohlášen za rok čínsko-indického přátelství.

V roce 2009 „premiéři v lednu plánovali druhé společné vojenské cvičení, ale i spolupráci v otázce jaderných zbraní. Na tiskové konferenci pak zaznělo prohlášení, že „Indie a Čína jsou partneři, ne rivalové.“

Politické oteplování jde ruku v ruce s ekonomickými zisky. Vzájemný obchod mezi zeměmi za poslední dva roky vzrostl až na desetinásobek hodnoty z roku 2002. (...)

Zatím to však v globálním měřítku stále vypadá spíše na soupeření. Nastínila to zpráva Světové banky, která uvádí příklady boje o kontrakty v jižní Americe. (...)

Všechno je však hudba sino-indické budoucnosti. Zbývá vyřešit například pohraniční spor o himálajskou hranici. Pozůstatek války z roku 1962 zatěžuje vzájemné vztahy, ale Sing a Wen před dvěma lety podepsali dohodu, kde se zavázali problém řešit.

Všeobecně se dá říct, že obě vlády jsou k záměrům druhé strany podezíravé. Zvláště, když jde o regionální dělbu moci. Stále je tu však ekonomika, kde mohou Čína i Indie mnoho ztratit, pokud nebudou spolupracovat.“ (http://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/rudy-obr-na-vzestupu/cinsky-jin-a-indicky-jang-aneb-spoluprace-na-dohled_41507.html, 20. 6. 2009)

9. ZÁVĚR

Na závěr bych také ráda konflikt z roku 1962 zhodnotila podle teorií politické geografie. Jde samozřejmě o konflikt násilný, jelikož obě strany použily ozbrojené násilí. Z hlediska ztrát na životech se tento méně než rok trvající hraniční konflikt s 1 383 mrtvými na straně Indie a 722 mrtvými na straně Číny řadí do kategorie konfliktů vysoké intenzity.

Mezinárodní právo rozlišuje čtyři kategorie ozbrojených konfliktů: mezistátní konflikty, národně osvobozenecská hnutí, vnitrostátní konflikty a státní ozbrojené konflikty. Zde spadá čínsko-indický hraniční konflikt do kategorie mezistátní konflikty. Podle geografického rámce se konflikt řadí k lokálním válkám, které jsou vedeny uvnitř nebo mezi dvěma státy.

Z hlediska délky trvání konfliktu spadá čínsko-indický konflikt do krátkých válek, které trvají do jednoho roku a u kterých má obvykle jeden soupeř výraznou převahu. Zde to byla Čína, která v krátkém čase obsadila indické území a poté se stáhla zpět. Také podle intenzity se konflikt řadí do omezených válek, u kterých se jedná o dosažení určitých politických cílů, nejsou mobilizovány všechny zdroje a civilisté většinou zůstávají mimo. Tyto války končí často nerozhodně nebo kompromisem (zde to bylo uznáním Kolambských návrhů), na rozdíl od totálních válek, které zpravidla nelze ukončit dohodou, ale jen porážkou jedné ze stran.

Teorie politické geografie se také zabývá příčinami a cíly válek. Zde se domnívám, že lze čínsko-indický konflikt zařadit k tzv. válkám ze strachu, čili „preventivním válkám“, jejichž cílem je odstranit skutečné nebo domnělé ohrožení ze strany protivníka. Pokud jde o vnitřní faktory způsobující války u jednotlivých států, splňovala jich Čína hned několik, a to: nerovnoměrný rozvoj (krize po Velkém skoku), povahu vládnoucího režimu (nikdy proti sobě nebojují demokratické státy) a hypotézu obětího beránka, kdy před vnitropolitickými boji a nejednotou stát ochrání nejlépe společný vnější nepřítel a kdy válka odvrací pozornost od vnitřních problémů, tzv. *diversionary theory of war*.

Válečný konflikt na dlouhou dobu poškodil čínsko-indické vztahy. V současnosti, kdy obě strany vyjádřily přání vyvíjet a posilovat vzájemné vazby v nejrůznějších oblastech, lze doufat i v postupné vyřešení hraničních sporů.

10. SUMMARY

Border disputes between the PRC and the Republic of India dates from the very creation of the two republics. These two countries are leading border disputes on territory of Arunachal Pradesh and Aksai Chin. The climax of this disputes was the conflict in 1962. This work deals with these border disputes between China and India and their culmination in the border conflict in 1962. At the beginning it focused on the historical background of the origins of the border dispute. It describes the geographical conditions of disputed territory and historical claims of China and India in the disputed territory. The work also focuses on the war and its consequences. It also consider the possible causes of the Chinese aggression and the impact of conflict on the relations of China and India. In results of this work, conflict is classified into the categories according to political geography.

11. SEZNAM LITERATURY

ARORA, R. S. *The Sino-Indian border dispute: a legal approach*, London: Stevens, 1963. 31 s.

BAKEŠOVÁ IVANA. *Čína ve XX. století, 2. díl*, Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2003. 218 s. ISBN 80-244-0611-X

B. R. DEEPAK. *India & China 1904-2004: A Century of Peace and Conflict*. New Delhi: Nice Printing Press, 2005. 508 s.

CIPÖN WANGČHUG DEDÄN ŽAGABPA. *Dějiny Tibetu*, Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2001. 428 s. ISBN 80-7106-410-6

HARDING, HARRY. *China's foreign relations in the 1980s*, New Haven: Yale University Press, 1984. 240 s.

LAMB, ALASTAIR. *The China-India border: the origins of the disputed boundaries*, London: Oxford University Press, 1964. 192 s.

LINUS, JOSEPH. *The Sino-Indian border dispute*, Singapore: Malaysia Publications, 1965. 62 s.

LIU, XUECHENG. *The Sino-Indian border dispute and Sino-Indian relations*, Austin: The University of Texas, 1993. 258 s.

CHIH H. LU. *The Sino-Indian Border Dispute*, Connecticut: Greenwood Press, 1986. 143 s. ISBN 0-313-25024-3

MAŁGORZATA ŁAWACZ, BARBARA WIZIMIRSKA. *Rywalizacja indyjsko-chińska i jej wpływ na sytuację polityczną w Azji*, Warszawa: Polski instytut spraw międzynarodowych, 1987. 120 s.

MARK A. RYAN, DAVID MICHAEL FINKELSTEIN, MICHAEL A. MCDEVITT. *Chinese warfighting: The PLA experience since 1949*, Armonk, New York: Sharpe, 2003. 336 s. ISBN 0765610876

NEVILLE MAXWELL. *India's China war*, London: Cape, 1971. 475 s. ISBN 0224618873.

PATTERSON, GEORGE N. *Peking versus Delhi*, London: Faber and Faber, 1963. 310 s.

S. P. SEN. *The Sino-Indian border question: A historical review*, Calcutta: Institute of historical studies, 1971. 203 s.

STEVEN A. HOFFMANN. *India and the China crisis*, Berkley, Los Angeles, London: University of California Press, 1990. 324 s.

SUN C'. *O válečném umění*, Olomouc: Votobia, 1995. 104 s. ISBN 80-85885-95-6

The Sino-Indian Boundary Question. Enlarged Edition. Peking: Foreign Languages Press, 1962.

V. B. KARNIK. *China invades India*, Bombay, New York: Allied Publishers, 1963. 316 s.

VLADIMÍR BAAR, PETR RUMPEL, PETR ŠINDLER. *Politická geografie*, Ostrava: Ostravská Univerzita, 1996. 91 s.

VLADIMÍR LIŠČÁK. *Čína*, Praha: Libri, 2002. 223 s. ISBN 80-7277-109-4

Aksai Chin. http://en.wikipedia.org/wiki/Aksai_Chin, (19. 6. 2009)

Arunachal Pradesh. http://en.wikipedia.org/wiki/Arunachal_Pradesh, (19. 6. 2009)

BOHUMIL ŠRAJER. *Indicko-čínské oteplování*.

<http://www.rozhlas.cz/cro6/komentare/zprava/94467>, (20. 6. 2009)

CALVIN, James Barnard. *The China-India Border War*.

<http://www.globalsecurity.org/military/library/report/1984/CJB.htm>, (19. 6. 2009)

Čína chce zpět část Indie. Ta vzdoruje.

<http://admin.aktualne.centrum.cz/clanek.phtml?id=285391>, (21. 6. 2009)

Čínský jin a indický jang aneb spolupráce na dohled.

http://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/rudy-obr-na-vzestupu/cinsky-jin-a-indicky-jang-aneb-spoluprace-na-dohled_41507.html, (20. 6. 2009)

Chronology of India-China relations. <http://www.rediff.com/news/ctime.htm>, (22. 6. 2009)

JAMES WOLFENSOHN. *Světů budou vévodit Čína a Indie.*

<http://www.blisty.cz/art/31590.html>, (20. 6. 2009)

McMahon Line. <http://www.answers.com/topic/mcmahon-line?print=true>, (19. 6. 2009)

NEVILLE MAXWELL. *The 1962 India-China Conflict.*

<http://www.rediff.com/news/2002/oct/08max1.htm>, (19. 6. 2009)

Sino-Indian War. http://en.wikipedia.org/wiki/1962_Sino-Indian_War, (19. 6. 2009)

Společné prohlášení Číny a Indie.

<http://cz2.mofcom.gov.cn/aarticle/chinanews/200504/20050400051572.html>, (20. 6. 2009)

Velké schizma. gybu.webzdarma.cz/dejepis/ondra/velke%20schizma.doc, (19. 6. 2009)

WANG HONGWEI. *1962 War and Its Implications For Sino-India Relations,*

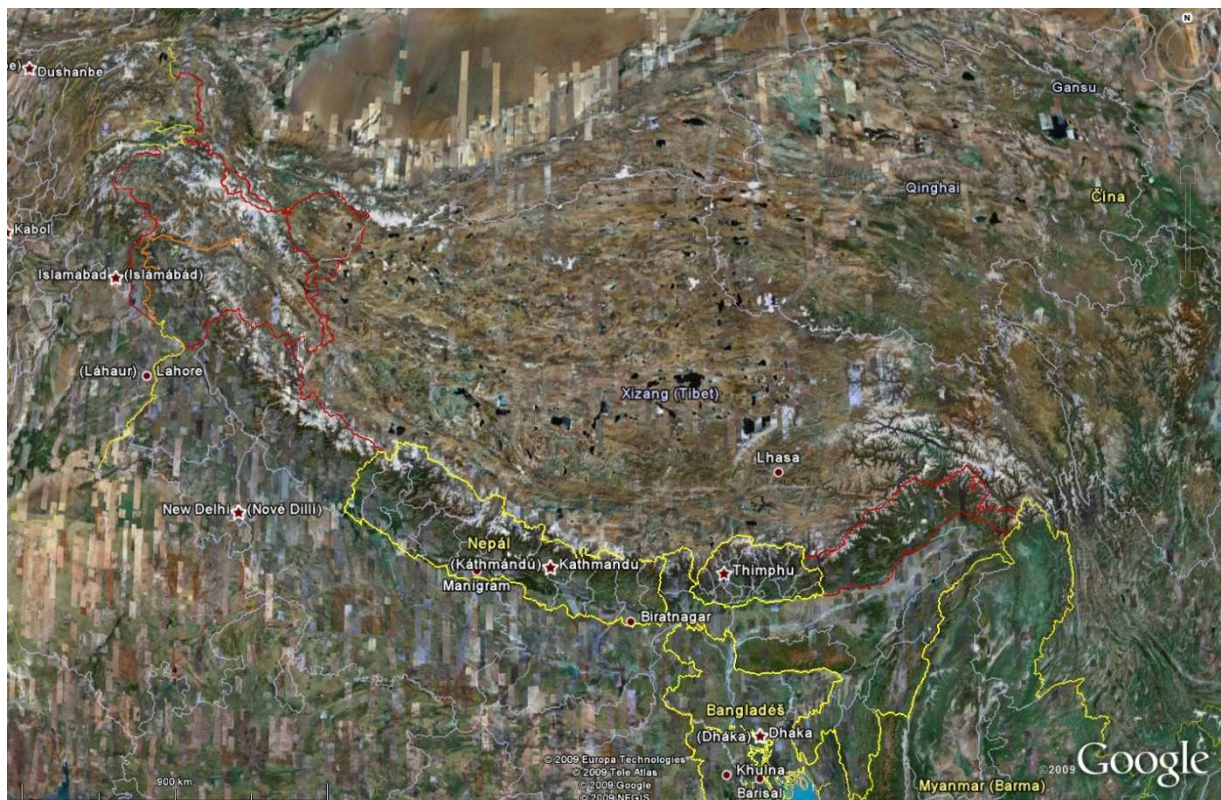
<http://iaps.cass.cn/English/Journals/nyyj/bak/0202-1.htm>, (19. 6. 2009)

12. SEZNAM PŘÍLOH

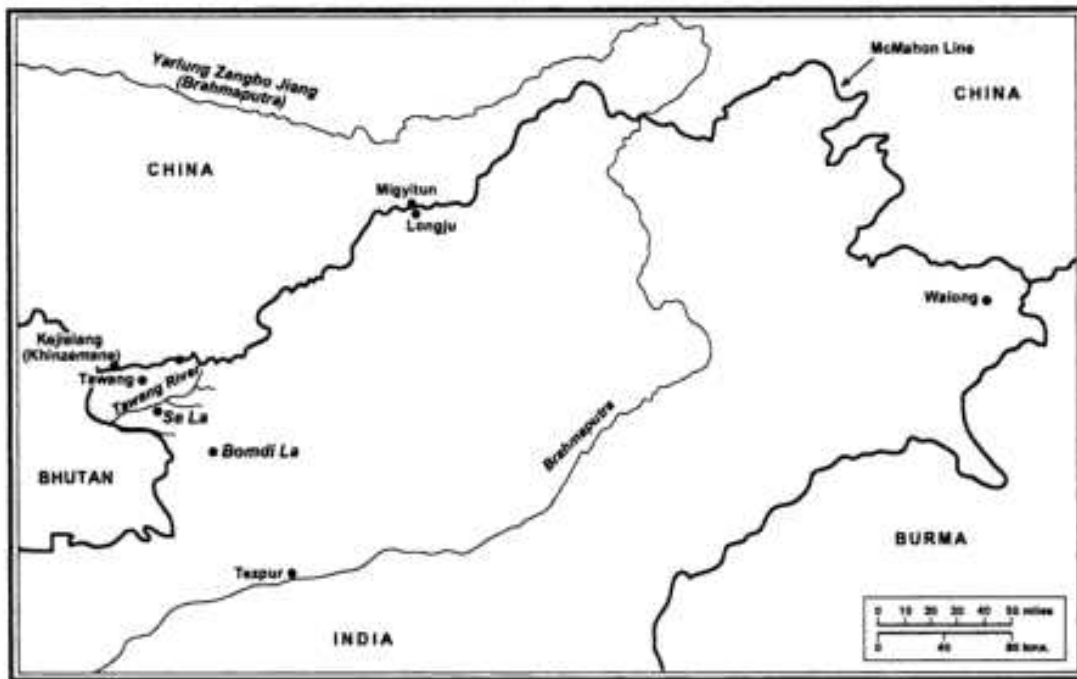
1. Obr. 1: Čínsko-indická hranice
2. Obr. 2: Čínsko-indická hranice, satelitní mapa
3. Obr. 3: Východní sektor
4. Obr. 4: Východní sektor, satelitní mapa
5. Obr. 5: Západní sektor
6. Obr. 6: Západní sektor, satelitní mapa
7. Obr. 7: Západní sektor (detail), satelitní mapa
8. Obr. 8: Linie oddělující indické a čínské síly 7. září 1962, západní sektor
9. Mapy z publikace *The Sino-Indian Boundary Question* (Peking: Foreign Languages Press, 1962)
 - a. Mapa ukazující územní nároky Indie na Číně
 - b. Mapa ukazující linii faktické kontroly ze 7. listopadu 1959
 - c. Mapa ukazující další zásahy a opěrné body Indie, které založila na čínském území v období od 7. listopadu 1959 do 20. října 1962
 - d. Mapa ukazující návrh čínské vlády na stažení vojenských sil o 20 km na obou stranách od linie faktické kontroly z roku 1959

Obr. 1: Čínsko-indická hranice. Zdroj: MARK A. RYAN. *Chinese warfighting*, s. 175

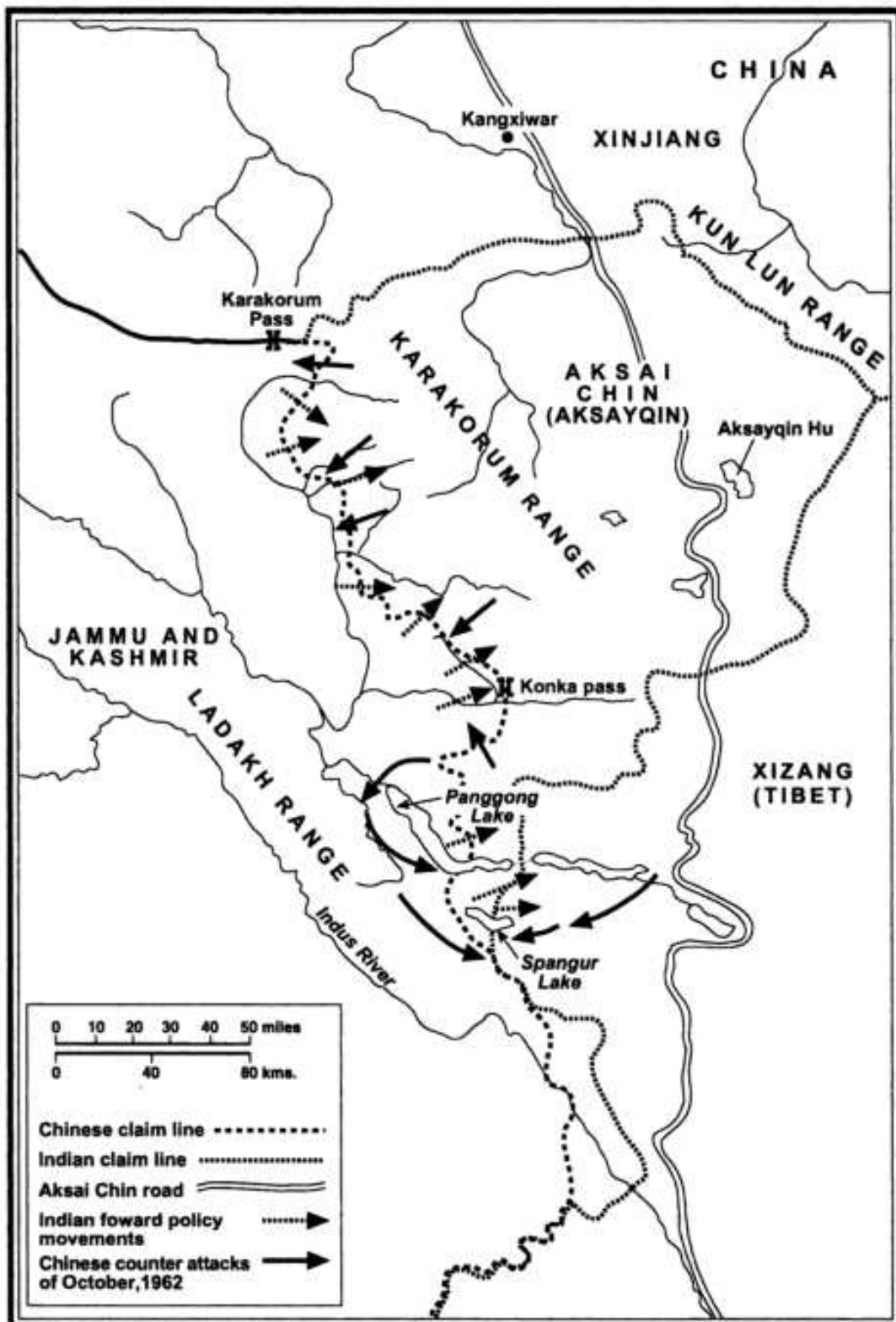
Obr. 2: Čínsko-indická hranice. Zdroj: Google Earth

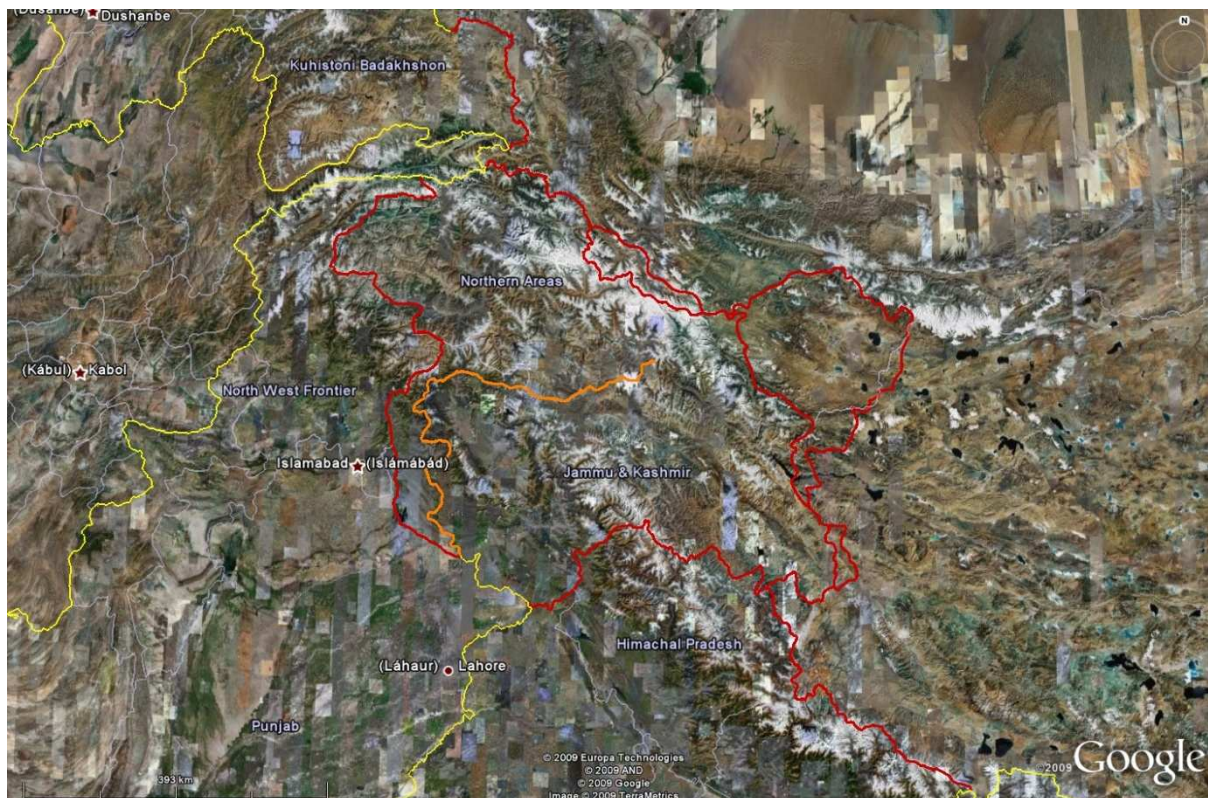
Obr. 3: Východní sektor. Zdroj: MARK A. RYAN. *Chinese warfighting*, s. 177

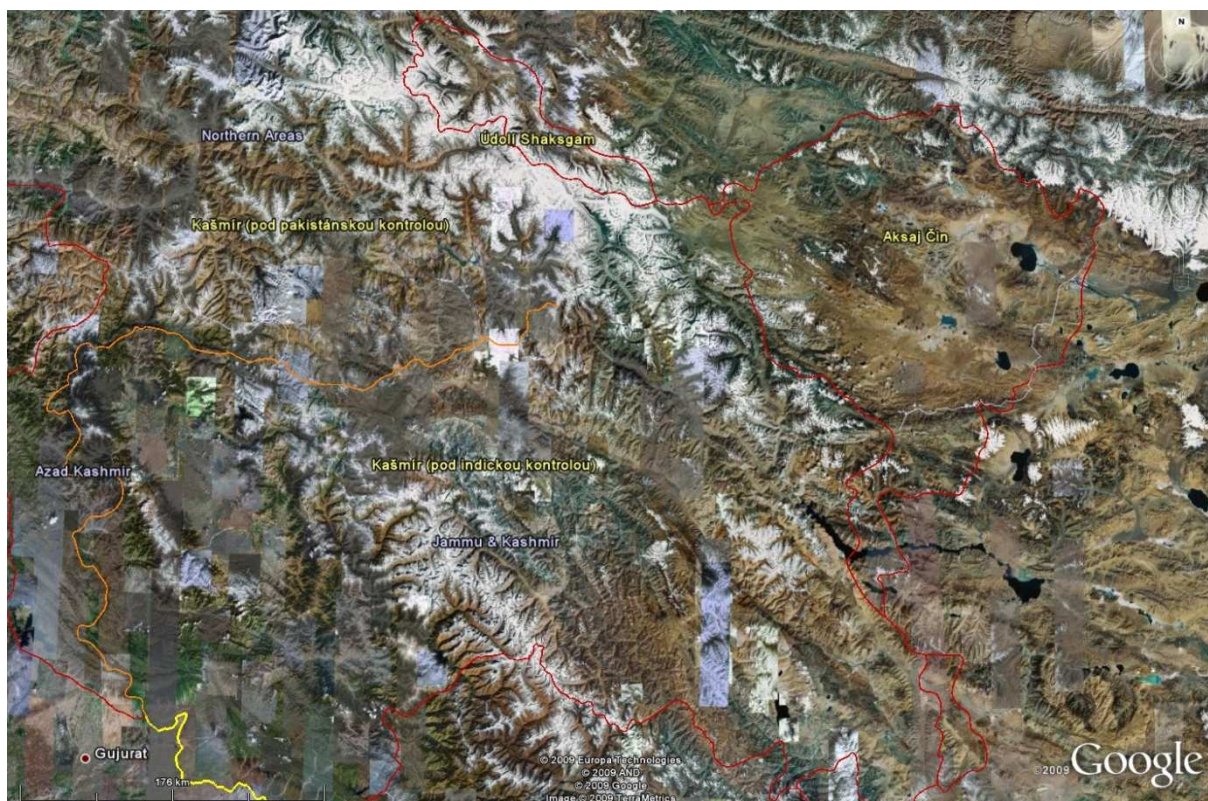
Obr. 4: Východní sektor. Zdroj: Google Earth

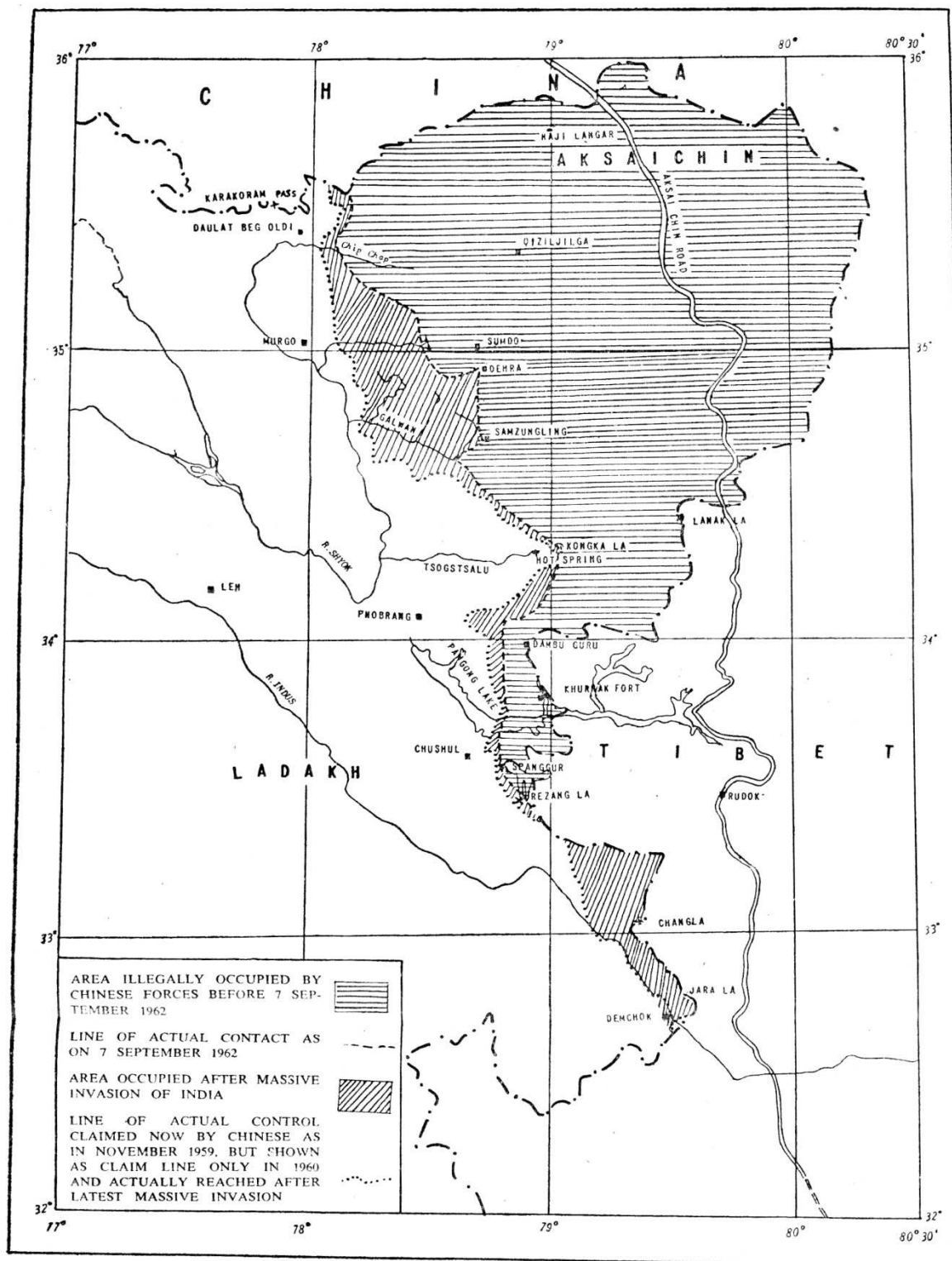
Obr. 5: Západní sektor. Zdroj: MARK A. RYAN. *Chinese warfighting*, s. 185

Obr. 6: Západní sektor. Zdroj: Google Earth

Obr. 7: Západní sektor (detail). Zdroj: Google Earth

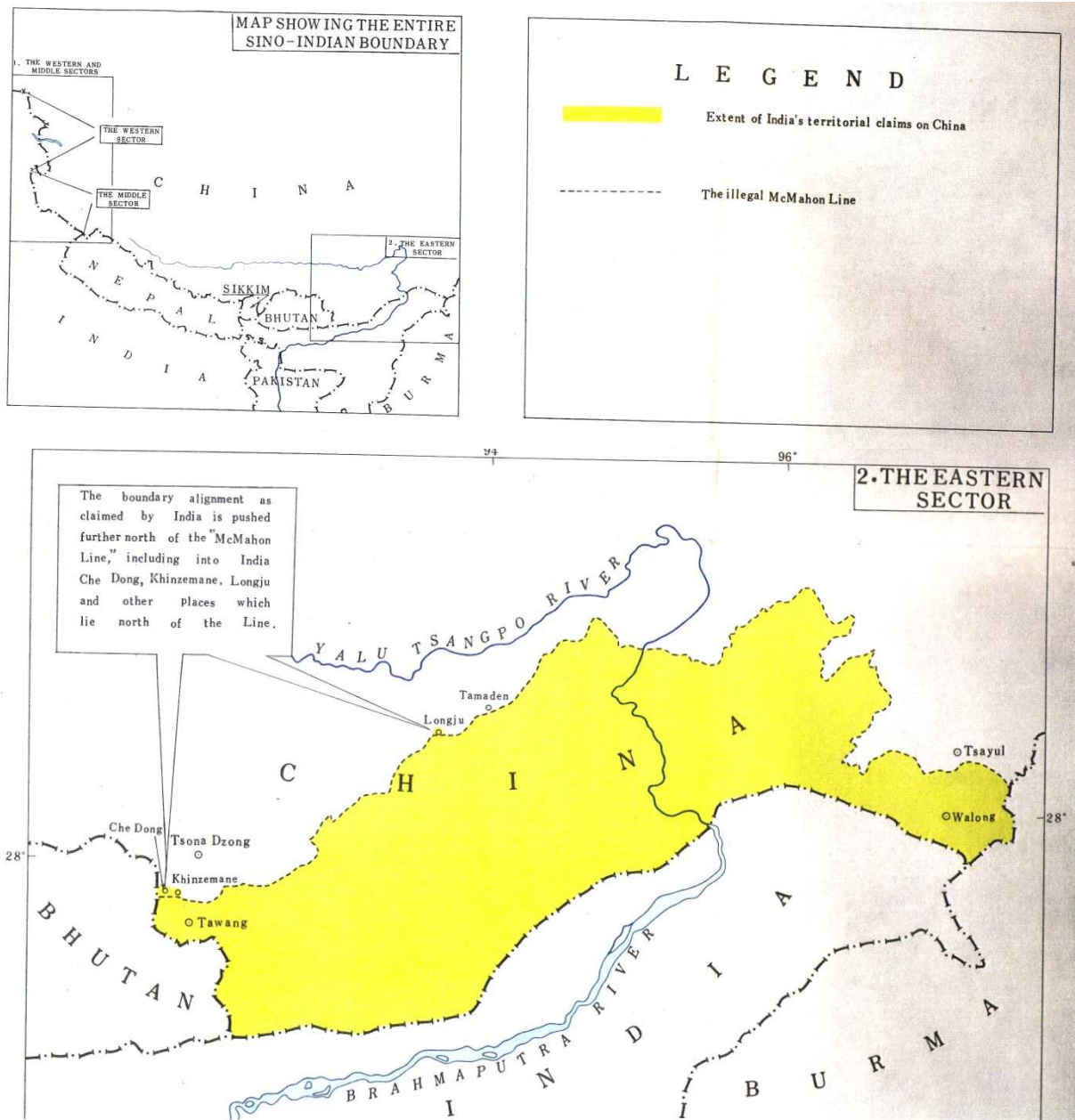

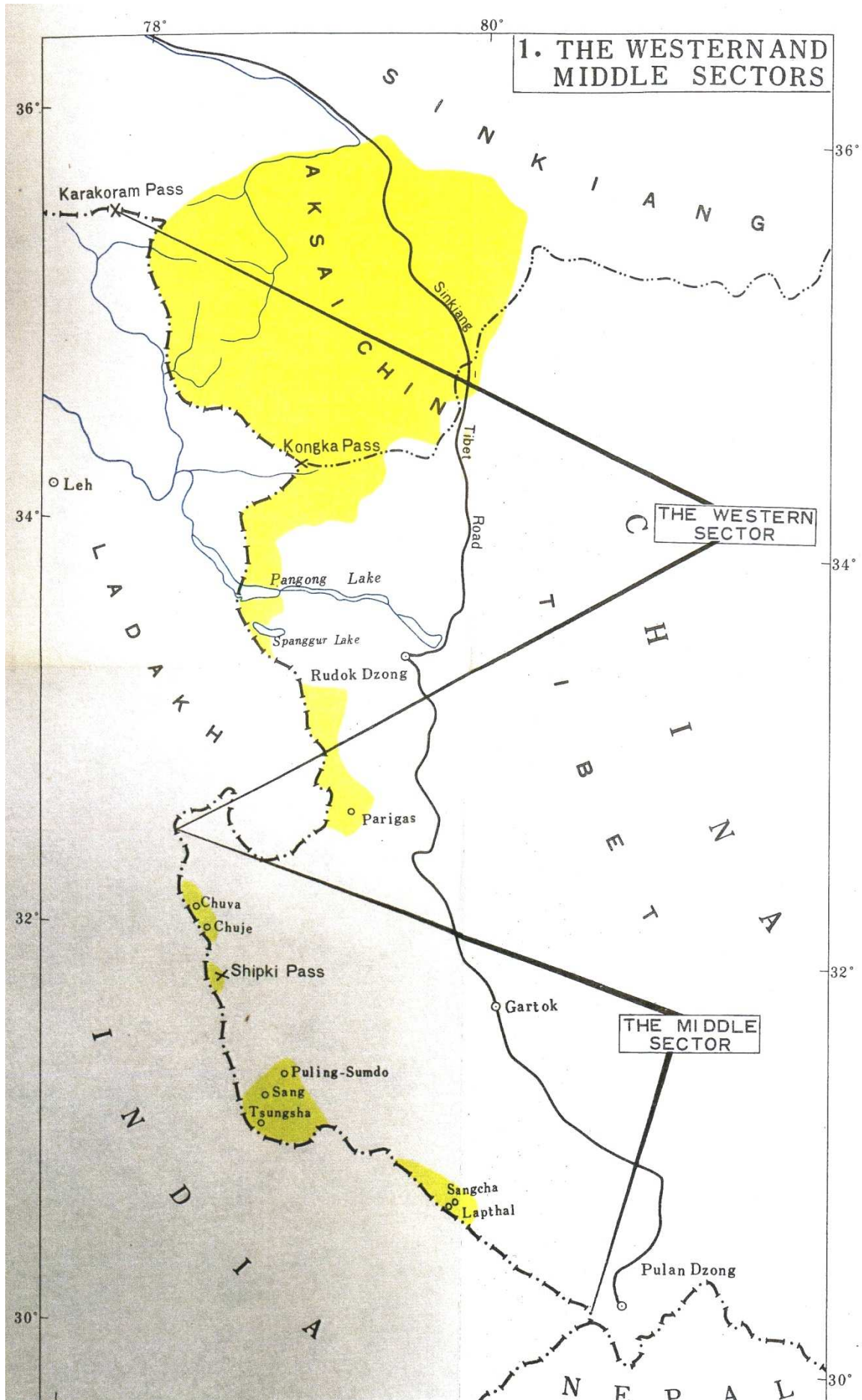
Obr. 8: Linie oddělující indické a čínské síly 7. září 1962, západní sektor.

Zdroj: LINUS JOSEPH. *The Sino-Indian Border Dispute*

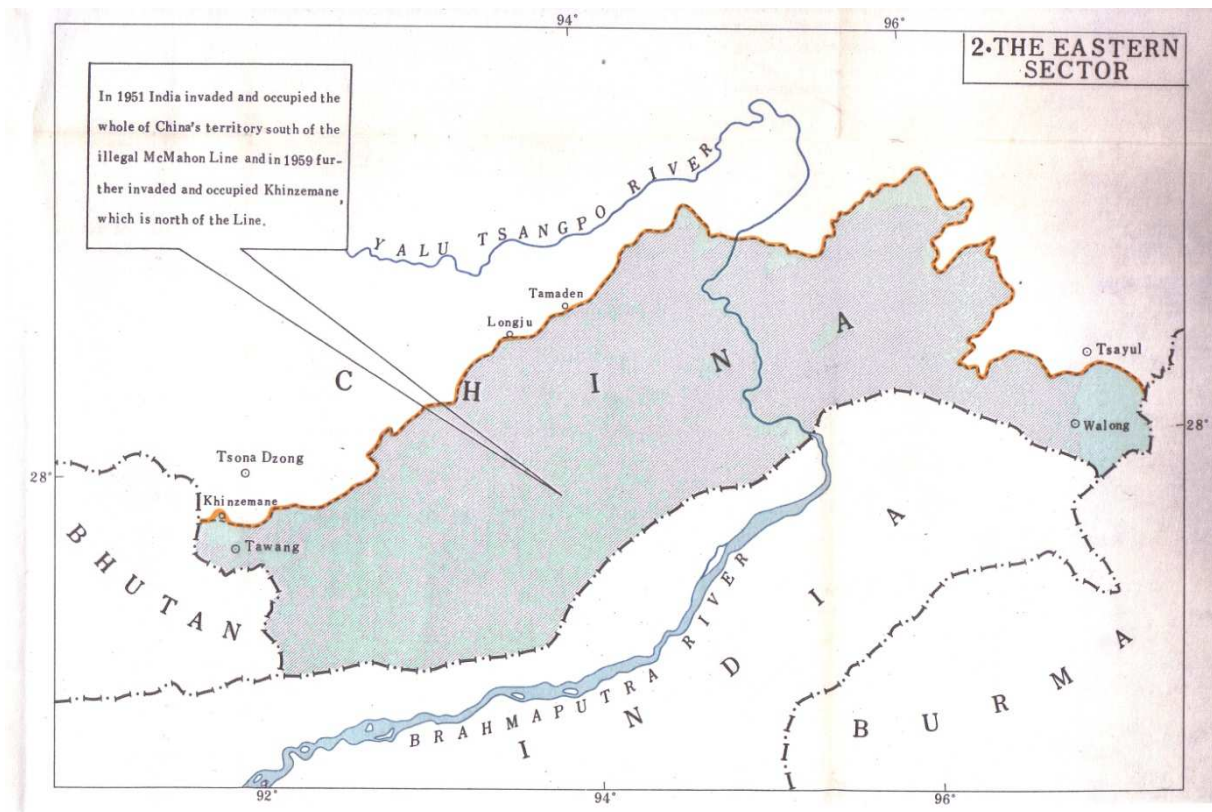
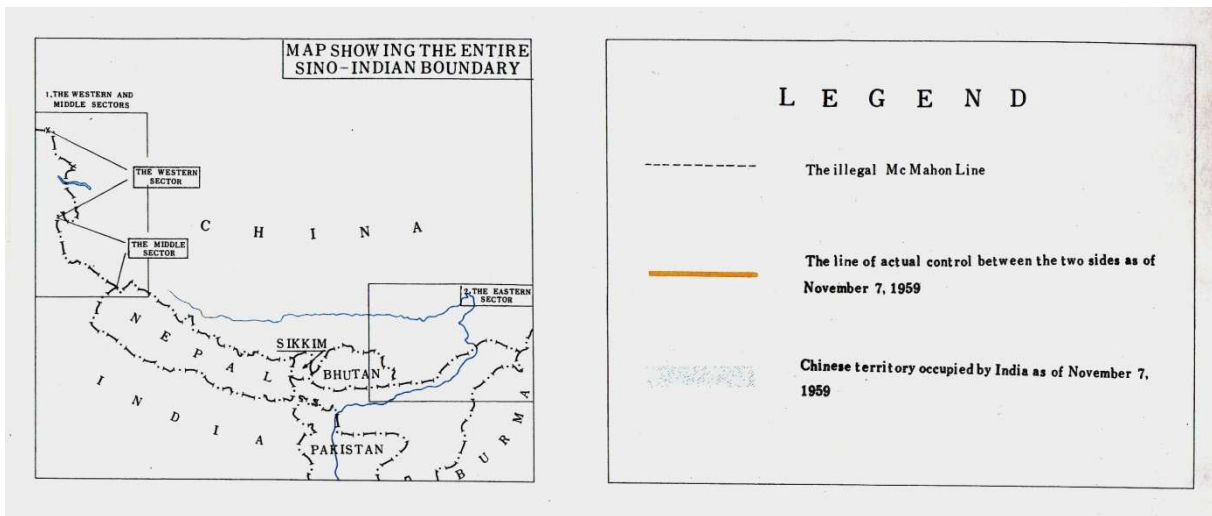
9. **Mapy z publikace *The Sino-Indian Boundary Question***
 (Peking: Foreign Languages Press, 1962)

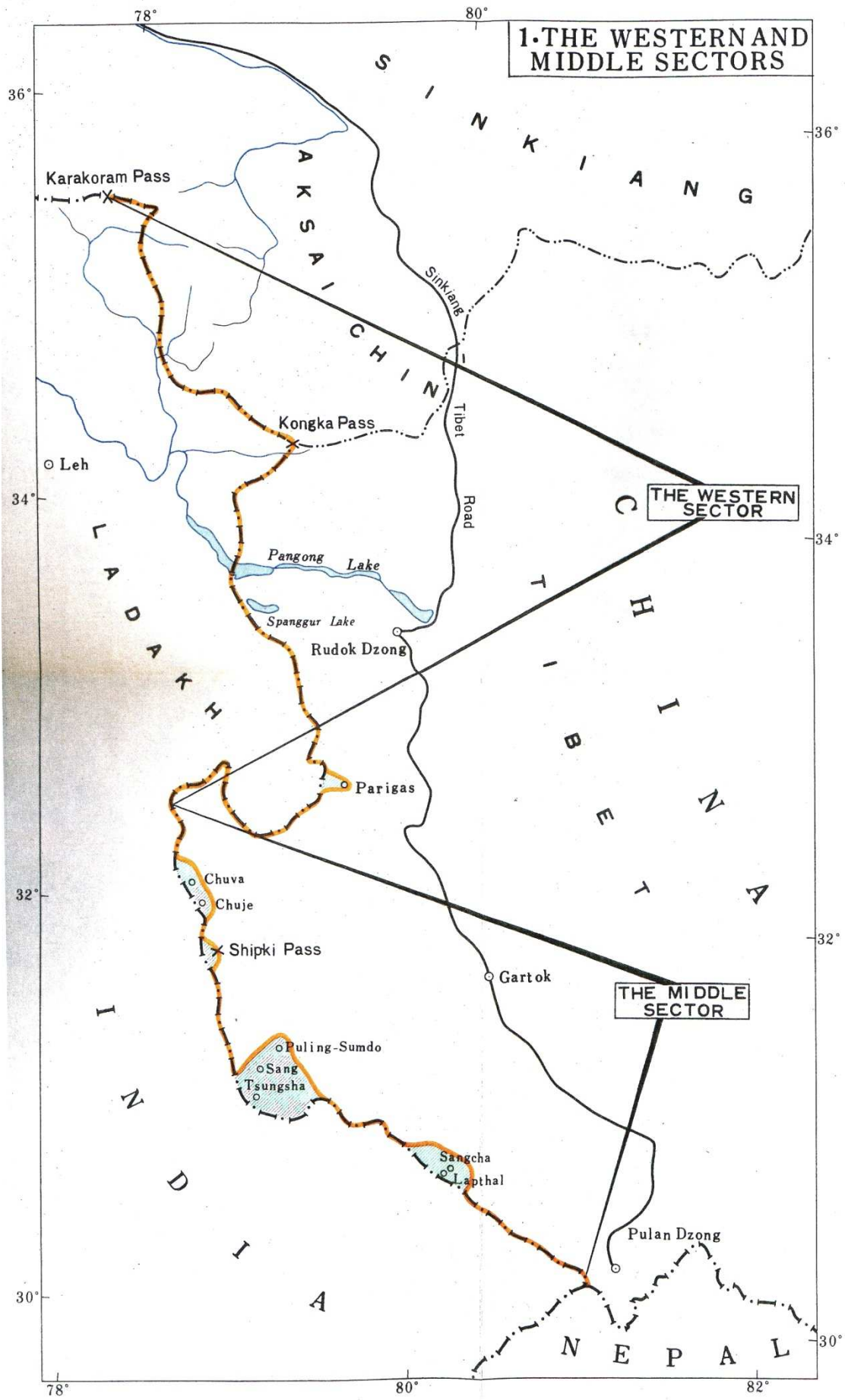
a) Mapa ukazující územní nároky Indie na Číně

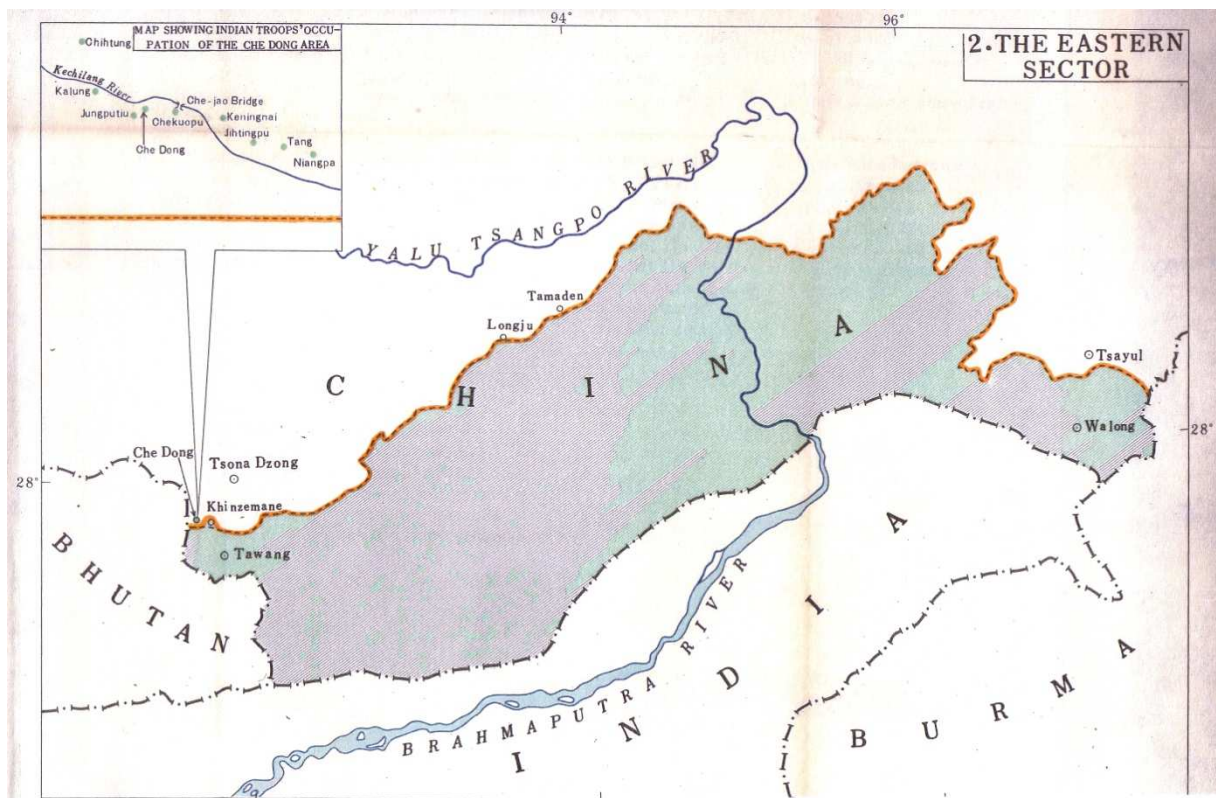
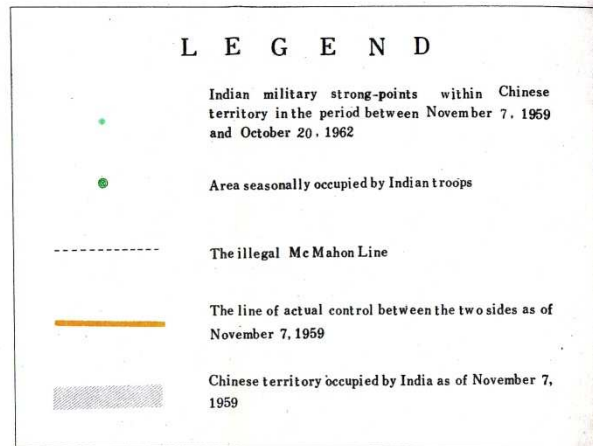
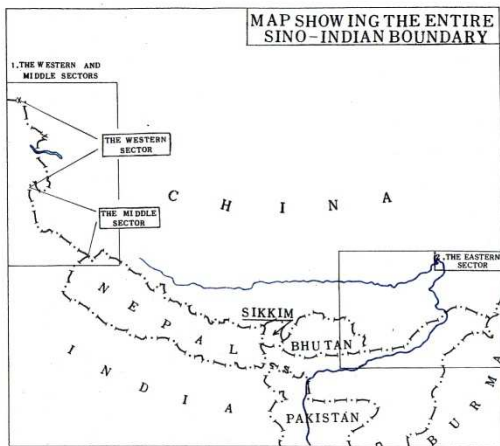

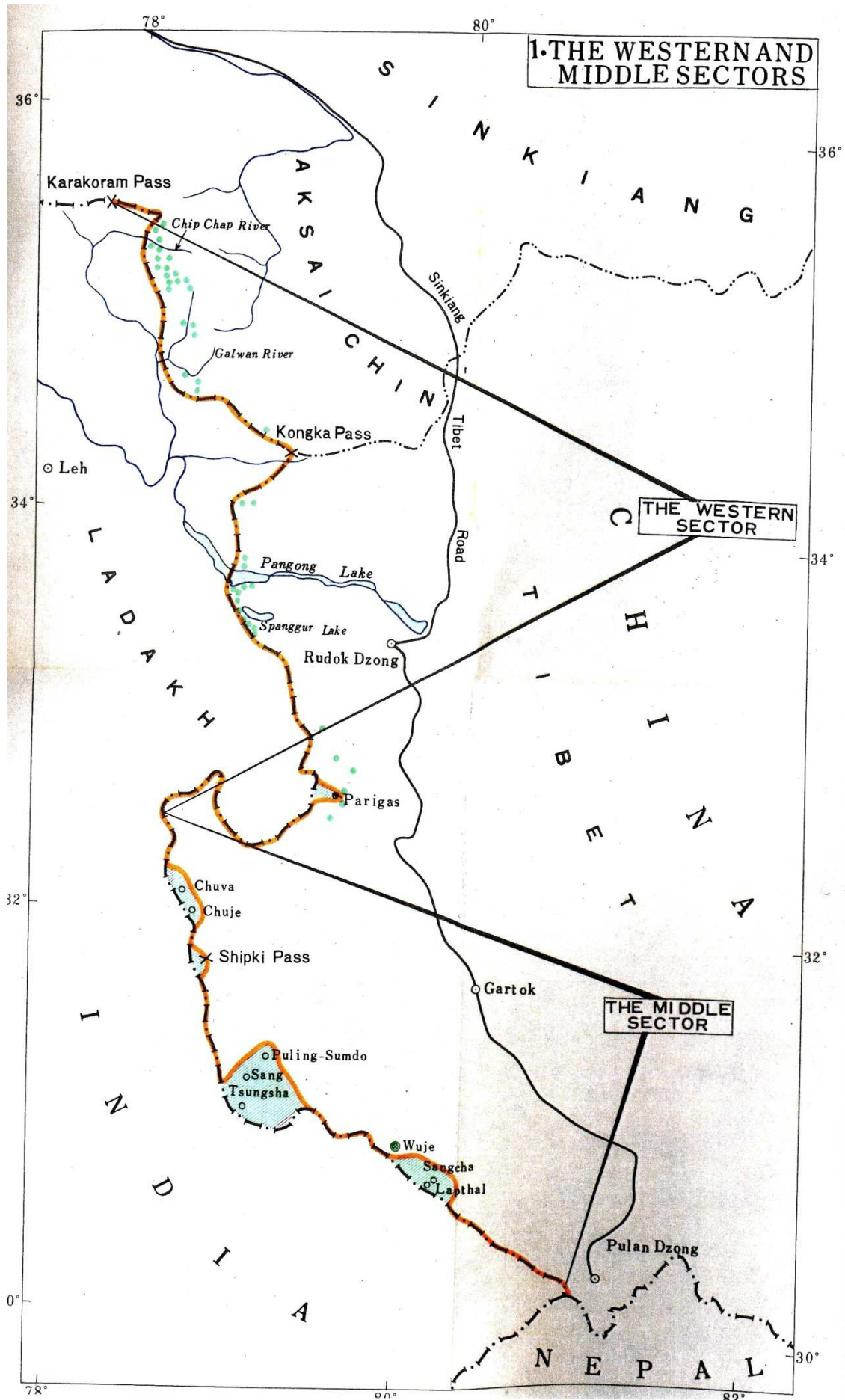
b) Mapa ukazující linii faktické kontroly ze 7. listopadu 1959

c) Mapa ukazující další zásahy a opěrné body Indie, které založila na čínském území v období od 7. listopadu 1959 do 20. října 1962

d) Mapa ukazující návrh čínské vlády na stažení vojenských sil o 20 km na obou stranách od linie faktické kontroly z roku 1959

